

Нове щомісячне опитування підприємств

Випуск 22. (02.2024)
Український бізнес під час війни

Виконавець проекту:	 ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ	Громадська організація «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»
Фінансова підтримка:	 Фінансується Європейським Союзом	Проект реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу
	 erim Equal Rights & Independent Media	Французька неурядова організація ERIM
	 МІЖНАРОДНИЙ ФОНД ВІДРОДЖЕННЯ	Міжнародний фонд «Відродження»
	 ATLAS NETWORK	Atlas Network

Автори звіту:

Оксана Кузяків, виконавча директорка ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», керівниця проекту «Підтримка Громадської ініціативи «За чесну та прозору митницю»

Євген Ангел, старший науковий співробітник ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Анастасія Гулік, наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Ірина Федець, старша наукова співробітниця ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій»

Публікацію створено в рамках проекту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні" за сприяння Європейського Союзу. Її зміст є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу

ГО «ІНСТИТУТ ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПОЛІТИЧНИХ КОНСУЛЬТАЦІЙ»,

01054 Київ, Україна, вул. Рейтарська 8/5-А,

тел.: +38(044) 278-63-42; +38 (044) 278-63-60; факс: +38(044) 278-63-36

institute@ier.kyiv.ua

www.ier.com.ua

[Facebook ІЕД](#)

[Facebook За чесну та прозору митницю](#)

[Телеграм-канал «Чесна митниця»](#)

ПРО НОВЕ ЩОМІСЯЧНЕ ОПИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ «УКРАЇНСЬКИЙ БІЗНЕС ПІД ЧАС ВІЙНИ»

Шановні пані та панове, представляємо вашій увазі **двадцять другий випуск** щомісячного опитування керівників підприємств «Український бізнес під час війни».

Потреба у вичерпній інформації про економічну ситуацію є важливою для економічної політики під час війни. Для швидкого збору інформації про поточний стан економіки та прогнозування економічних тенденцій на майбутнє, ІЕД проводить щомісячне опитування підприємств із застосуванням підходу кон'юнктурних досліджень (або Business Tendency Survey). Методологію BTS використовують у світі для оцінки економічної ситуації з «базового рівня» — суджень та очікувань основних економічних агентів – керівників підприємств та підприємців. Результатом кон'юнктурних досліджень є коротка, "стиснута" картина економіки або окремого сектору, економічні тенденції в коротко- та середньостроковій перспективі та майбутні «поворотні» точки циклу економічної активності.

Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» складається з двох частин – регулярної та спеціальної. Регулярно респонденти дають відповіді на питання про зміну основних показників діяльності та короткострокові прогнози щодо майбутніх змін цих же показників. Мова йде про динаміку випуску (виробництво), реалізації (продажі), експорту, заборгованостей, цін, нових замовлень, зайнятості тощо. Оцінки та очікування щодо змін ділового клімату та фінансово-економічної ситуації на підприємстві в перспективі на пів року також у фокусі нашої уваги. У цій частині опитування використано методологію кон'юнктурних опитувань, гармонізовану відповідно до вимог Joint Harmonised EU Programme of Business and Consumer Surveys (BTS). Там, де можливо, ми будемо порівнювати дані з даними щоквартального опитування підприємств «Ділова думка», які проводяться з 1998 року. Спеціальна частина щомісячного опитування підприємств присвячена впливу війни на виробничу діяльність підприємств та експорт, оцінкам державної політики з підтримки бізнесу. У випуску використано галузевий вимір в аналізі даних.

Щомісячні тенденції презентовано в таких звітах, як цей. Щоквартальні тенденції будуть оприлюднюватися й надалі у звітах «Ділова думка: промисловість», які випускає ІЕД із липня 2002 року.

Щомісячне опитування підприємств «Український бізнес під час війни» започатковано в рамках зміни дії проекту «За чесну та прозору митницю», який фінансувався Європейським Союзом та співфінансувався МФ «Відродження» та благодійним фондом ATLAS Network (США) та відбувалось під егідою цього проекту з травня 2022 року по грудень 2023 року. З січня 2024 року дослідження відбувається в рамках проекту "Екстрена підтримка громадянського суспільства та ЗМІ у відповідь на війну в Україні", який реалізується за фінансової підтримки Європейського Союзу.

Ми вдячні аналітичній системі YouControl (<https://youcontrol.com.ua/>) за можливість використання даних для формування панельної вибірки.

Зміст цієї публікації є виключно відповідальністю ГО "Інститут економічних досліджень та політичних консультацій" і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Зміст

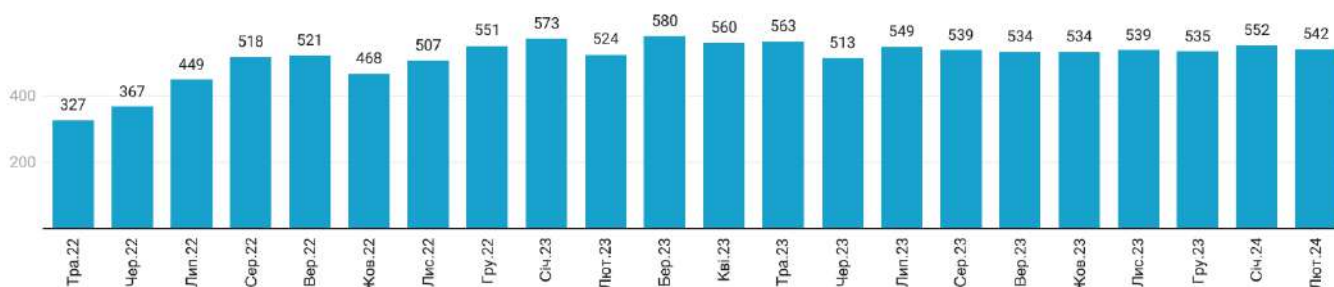
ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ	5
СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ	7
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ.....	10
ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ.....	10
ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ	10
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	10
ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ.....	11
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ.....	12
НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ	12
Дворічні очікування	12
Піврічні очікування	13
Тримісячні очікування	14
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ.....	15
АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ	15
ВИРОБНИЦТВО	16
Зміни щодо попереднього місяця.....	16
Очікування щодо змін виробництва	16
ПРОДАЖІ.....	17
Зміни щодо попереднього місяця.....	17
Очікувані зміни продажів.....	17
ЕКСПОРТ.....	18
Зміни щодо попереднього місяця.....	18
Очікувані зміни експорту.....	18
ЗАПАСИ СИРОВИНИ	19
Зміни щодо попереднього місяця.....	19
Очікувані зміни запасів сировини	19
ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ	20
Зміни щодо попереднього місяця.....	20
Очікувані запаси готової продукції.....	20
НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ.....	21
Зміни щодо попереднього місяця.....	21
Очікувані зміни нових замовлень	21
Забезпеченість замовленнями наперед.....	22
ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ	23

Зміни щодо попереднього місяця.....	23
Очікувані зміни цін на сировину та матеріали.....	23
ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ).....	24
Зміни щодо попереднього місяця.....	24
Очікувані зміни цін на готову продукцію.....	24
ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ.....	25
Зміни щодо попереднього місяця.....	25
Очікувані зміни дебіторської заборгованості.....	25
КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ.....	26
Зміни щодо попереднього місяця.....	26
Очікувані зміни кредиторської заборгованості.....	26
ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ.....	27
Зміни щодо попереднього місяця.....	27
Очікувані зміни податкової заборгованості.....	27
КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ.....	28
Зміни щодо попереднього місяця.....	28
Очікувані зміни кількості працівників.....	28
ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ.....	29
Зміни щодо попереднього місяця.....	29
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках.....	30
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ.....	30
Кваліфіковані працівники.....	31
Некваліфіковані працівники.....	31
СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ.....	32
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА.....	32
Проблеми ведення бізнесу під час війни.....	32
Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва.....	34
ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	36
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА.....	38
Оцінка державної політики з підтримки бізнесу.....	38
МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ.....	40
ВИБІРКА.....	40
Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах.....	41

ПРАКТИЧНІ ПИТАННЯ ТА ВІДПОВІДІ, ЯКІ ДОПОМОЖУТЬ У ПРОЧИТАННІ ЦЬОГО ЗВІТУ

Кого ми опитуємо? У цьому опитуванні використано панельну вибірку, тобто ми опитуємо одні й ті ж суб'єкти підприємницької діяльності. Під час двадцять другої хвили опитування отримано відповіді від 542-х респондентів.

Рис. 1. Кількість опитаних підприємств

Серед опитаних переважно промислові підприємства (93%), розташовані у 21-му із 27-ми регіонів України, зокрема у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. Серед опитаних представлено підприємства всіх розмірів за кількістю працівників.

Рис. 2. Кількість опитаних підприємств за розмірами

	Лют.23	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24	Лют.24
Мікро	59	64	57	61	60	57	61	58	62	57	55	59	60
Малі	158	189	180	171	155	160	167	173	171	172	169	181	173
Середні	190	208	214	212	190	214	192	182	184	189	188	186	186
Великі	117	119	109	119	108	118	119	121	117	121	123	126	123

Як ми збираємо дані? Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані до онлайн-форми.

Як обраховуються наші показники? Усі показники обраховуються за єдиною методологією. Для показників економічних тенденцій та очікувань ми зараховуємо відповіді як +1, якщо підприємство відповідає, що показник збільшився, 0 — якщо він не змінився і -1 — якщо зменшився. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів звітували про його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, у яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, у яких виробництво скоротилось. Кожний індекс більший за +0,05 або менший за -0,05 є статистично значущим і відрізняється від нуля з імовірністю помилки 5%.

Як «читати» наші показники? Наші показники називаються «індексами», що є синонімом термінів «балансовий індекс», «балансовий показник». Усі індекси є різницею між частками респондентів, що звітували про зменшення, та тими, що звітували про збільшення показника. Чим більше значення індексу, тим більші темпи зростання показника, чим менше значення індексу, тим більші темпи падіння показника. Для більшості показників більше значення індексу означає позитивну тенденцію, винятком є показники заборгованостей, кількості працівників у вимушених відпустках та труднощі з пошуком персоналу. Тут усі

навпаки: чим більше індекс, тим більші темпи зростання заборгованостей, збільшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це погано), а чим менше індекс, тим більші темпи скорочення заборгованостей, зменшення кількості людей у вимушених відпустках чи труднощів (це добре).

Коли проводилось опитування? Польовий етап двадцять другої хвилі тривав із 19 лютого до 29 лютого 2024 року. Керівники підприємств порівнювали результати роботи в лютому 2024 року з січнем 2024 року, оцінювали стан того чи іншого показника на момент проведення опитування (лютий 2024 року) та давали прогнози на наступні два – три чи шість місяців, залежно від питання. В окремих питаннях, де це було зазначено, результати роботи порівнювали з довоєнним часом (період до 24 лютого 2022 року) або з аналогічним періодом попереднього року. Опитувані давали прогнози на наступні три місяці роботи.

СТИСЛО ПРО ГОЛОВНЕ

На тлі покращення короткострокових очікувань і традиційно високого рівня дворічної невизначеності дефіцит працівників став однією з ключових перешкод для розвитку бізнесу. Агрегований показник перспектив промисловості зріс, як і частка підприємств, що працюють на повну потужність. Водночас Індекс Відновлення Ділової Активності зменшується вже другий місяць поспіль. Невизначеність залишається високою у довгостроковій перспективі, та зросла для загальноекономічного середовища у піврічній перспективі. Очікування бізнесу на дворічну та піврічну перспективи залишаються без суттєвих змін. Виробничі показники та очікування на три місяці покращились, водночас очікування щодо експорту залишаються без змін. Незначною мірою зросла частка підприємств, які працюють на повну потужність порівняно з довоєнним періодом. Вперше за кілька місяців перервалась тенденція до скорочення кількості працівників, проте брак робочої сили як перешкода у веденні бізнесу займає другу позицію рейтингу перешкод ведення бізнесу, а проблеми із пошуком працівників залишилися без змін порівняно до попереднього місяця. «Небезпечно працювати» хоча і не змінилась суттєво у відсотковому значенні, проте опустилась з першого на третє місце у рейтингу перешкод. Продовжується стагнація відновлення експортної діяльності. Відсоток негативних оцінок державної політики незначним чином зріс.

ЗАГАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДІЛОВОГО КЛІМАТУ ТА КОН'ЮНКТУРИ

- ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ погіршується вже другий місяць поспіль та у лютому 2024 зменшився із 0,43 до 0,34.
- У лютому порівняно до січня ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ дещо погіршився, зменшившись із -0,02 до -0,06.
- Очікування підприємств щодо змін фінансово-економічної ситуації в піврічній перспективі не змінились, та ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ становить 0,36, як і минулого місяця.
- Значення ІНДЕКСУ ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА суттєво не змінюється вже кілька місяців поспіль та становить -0,07 (було -0,06 у січні).
- Очікування щодо змін загальноекономічного середовища через пів року істотно не змінились, а ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА зменшився із 0,34 до 0,32.
- Дворічні очікування щодо перспектив розширення ділової активності не змінились. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ як і у січні становить 0,17.
- Рівень невизначеності у дворічній перспективі залишається високим. У піврічній перспективі невизначеність збільшилась для загальноекономічного середовища а для фінансово-економічної ситуації на підприємстві залишається без змін вже кілька місяців поспіль. Невизначеність у тримісячній перспективі суттєво не змінюється.

ВИРОБНИЦТВО

- У лютому 2024 року ІНДЕКС ЗМІН У ВИРОБНИЦТВІ після різкого погіршенні у січні незначним чином покращився, збільшившись із 0,05 до 0,11. Це відбулось через зменшення частки тих, хто зменшував виробництво порівняно до попереднього місяця.
- Очікування підприємств на наступні три місяці покращились, значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ОБСЯГІВ ВИРОБНИЦТВА збільшилось із 0,36 до 0,42.
- Значення АГРЕГОВАНОГО ПОКАЗНИКА ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ незначним чином покращилось після зменшення значення два місяці поспіль.

ПОПИТ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ

- Темпи зростання продажів та збільшення кількості нових замовлень дещо прискорились. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ незначним чином збільшилось, із 0,05 до 0,07, так само як і значення ІНДЕКСУ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ, яке збільшилось із 0,02 до 0,08.
- Очікування підприємств щодо попиту на наступні три місяці також покращились після кількох місяців стагнації. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшилось із 0,37 до 0,43, а значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшилось із 0,36 до 0,41.

ЦІНИ

- Темпи зростання цін суттєво сповільнюються. ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ в лютому зменшився із 0,34 до 0,31 за рахунок подальшого збільшення частки тих, хто не відчув змін порівняно до попереднього місяця. Водночас, частка тих, хто вказує на зменшення цін залишається без суттєвих змін. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився із 0,20 (до 0,16).
- ІНДЕКС ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ також незначним чином зменшився, із 0,30 до 0,28. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ зменшився із 0,20 до 0,16, що відбулось також через збільшення частки тих хто не очікує змін за рахунок зменшення частки тих, хто очікує на зростання цін.

ЗАБОРГОВАНІСТІ

- У лютому порівняно до січня підприємства накопичили дебіторську та кредиторську заборгованість водночас показник податкової заборгованості суттєво не змінюється. Показник дебіторської заборгованості збільшився із -0,20 до -0,16, а показник кредиторської заборгованості збільшився із -0,21 до -0,17. Показник податкової заборгованості вже кілька місяців поспіль суттєво не змінюється та становить -0,25 (було -0,24 у січні).
- У тримісячній перспективі очікується незначне збільшення дебіторської та кредиторської заборгованостей, а очікування щодо податкової заборгованості суттєво не змінилися. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ збільшився із -0,26 до -0,22. Показник очікувань для кредиторської заборгованості збільшився із -0,28 до -0,25. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ становить -0,32 (було -0,31).

ЗАЙНЯТІСТЬ

- Темпи скорочення зайнятості на підприємствах уповільнились. ІНДЕКС ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ збільшився із -0,14 до -0,09.
- ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАЙНЯТОСТІ також збільшився із -0,10 до -0,04.
- ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСКАХ суттєво не змінився та становить -0,19 (було -0,20). ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДРУГИЙ МІСЯЦЬ ПОСПІЛЬ ПОСТУПОВО збільшується та становить -0,22 (було -0,24).
- У лютому труднощі у пошуку працівників необхідної кваліфікації залишаються. ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,22 (було 0,23). ІНДЕКС ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ не змінився та становить 0,31, як і у січні.

ЗАБЕЗПЕЧЕНІСТЬ ЗАМОВЛЕННЯМИ

- У лютому 2024 року середній портфель замовлень залишився на рівні 2 місяців (медіана) після зниження з трьох місяців у січні-квітні 2023 року.
- Частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, зменшилася до 52% у лютому з 57% у січні 2024 року.

ПЕРЕШКОДИ ДЛЯ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

- Зростання цін на сировину та товари зі збільшенням значення із 46% до 49% залишається на 1-му місці рейтингу перешкод.
- Брак робочої сили збільшився у значенні з 41% до 46% і піднявся з 3-го на 2-ге місце у рейтингу перешкод.
- Небезпека для роботи, викликана повномасштабним російським вторгненням, знизилася з 1-го до 3-го місця, хоча у відсотковому значенні суттєвих змін не відбулось (46% у січні vs. 45% у лютому).
- Перебої з електроенергією зменшились у значенні з 26% до 24%, проте залишились на 7-му місці рейтингу перешкод.

ЗАВАНТАЖЕНІСТЬ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ У ПЕРІОД ВІЙНИ

- У лютому 2024 року 15% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше), що трошки вище ніж попереднього місяця (13%). Це найвищий показник від травня 2022 року, що може свідчити про незначну активізацію відновлення.
- Сумарно частка підприємств, які працюють на повну та майже повну потужність, становила 58%, що на рівні попередніх місяців (58% у листопаді, 59% у грудні та 58% у січні). Це може вказувати на «застигле» відновлення серед значної частини бізнесу.
- Незважаючи на виклики війни, лише 2% опитаних підприємств повідомили, що припинили свою діяльність упродовж війни, також лише 2% підприємств працювали на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва.
- У лютому 2024 року лише 13% підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом (15% у січні).
- Середній бізнес найкраще приймає виклики: у лютому 2024 року майже на повну та повну потужність працювали 68% середніх підприємств, що залишається приблизно на рівні попередніх місяців (70% у грудні та 68% у січні)
- Харчова галузь залишається лідером відновлення: у лютому 73% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (73% у січні).
- На останній сходинці металургія та металообробка, у яких на повну або майже повну потужність працювали лише 27% опитаних підприємств.

ПІДПРИЄМСТВА-ЕКСПОРТЕРИ

- У лютому 2024 року 62% опитаних повідомили, що були експортерами до війни, продовжували експорт під час війни або ж розпочали експорт під час війни вперше.
- Більшості бізнесу вдалося налагодити експорт в умовах війни. У лютому 2024 року 84% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців (83% у січні).
- Частина бізнесу не може побороти нові виклики для експортної діяльності. Станом на лютий 2024 року 15% підприємств експортували до початку війни, але не змогли відновити експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Подібні результати впродовж останнього року підтверджують стагнацію відновлення експортної діяльності.

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

- У лютому 2024 року частка позитивних оцінок політики уряду щодо підтримки бізнесу склала 8% і залишилася без суттєвих змін вже більш ніж півроку поспіль.
- Частка нейтральних оцінок цієї політики склала зменшилась із 58% до 55%, а частка негативних оцінок незначно збільшилась із 16% до 18%.

ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

ІНДЕКС ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ

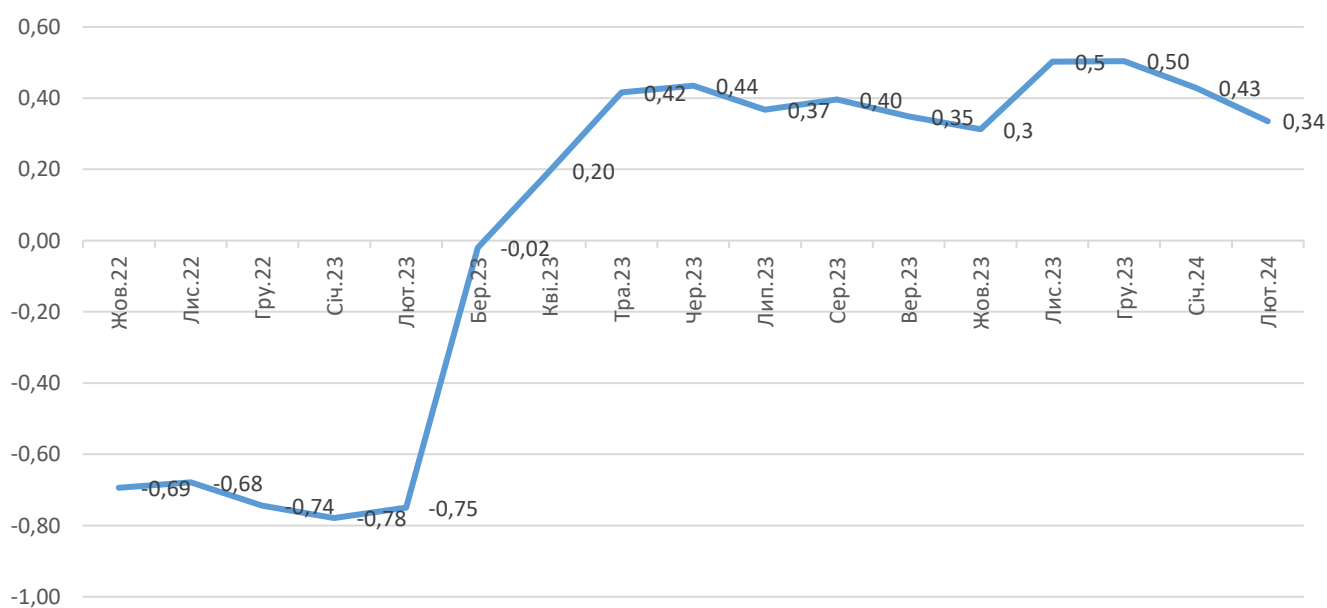
Темпи відновлення ділової активності порівняно з минулим роком уповільнюються. Значення ІНДЕКСУ ВІДНОВЛЕННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ (ІЗ РОКУ В РІК) зменшується другий місяць поспіль та становить 0,34 (було 0,43 у січні). Це відбувається через зміни у відсотковому розподілі для тих, у кого нічого не змінилось порівняно з минулим роком та тих, у кого ситуація стала кращою. Частка опитаних, які вказали на погіршення ситуації, залишається без суттєвих змін вже кілька місяців поспіль та у лютому зменшилась із 13,1% до 11,2%. Частка тих, у кого ситуація покращилась зменшилась із 56,0% до 44,8%. Частка тих, хто вважає, що в порівнянні з минулим роком нічого не змінилось, збільшилась із 30,9% до 44,0%.

Розмір. Оцінки фінансово-економічної ситуації залежать від розміру підприємства. Найкраще в порівнянні з минулим роком себе почувають середні підприємства, чий показник становить 0,47. Показник малих (0,36) та великих (0,32) підприємств є приблизно однаковим. Найнижче та від'ємне значення показника мають мікропідприємства (-0,12).

Регіон. У регіональному розподілі найвищий показник мають Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська та Рівненська (по 1,00 для кожної) області. Показник Житомирської області дорівнює нулю. Найнижчими є показники Сумської (-0,12), Волинської (-0,18) Дніпропетровської (-0,20) та Хмельницької (-0,27) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу зафіксовано для поліграфічної (0,69) та харчової (0,41) промисловості). Найнижчий показник з єдиним від'ємним значенням має металообробка (-0,09).

Рис. 3. Індекс Відновлення Ділової Активності

ПОКАЗНИКИ ТА ОЧІКУВАННЯ В ПЕРСПЕКТИВІ НА ПІВ РОКУ

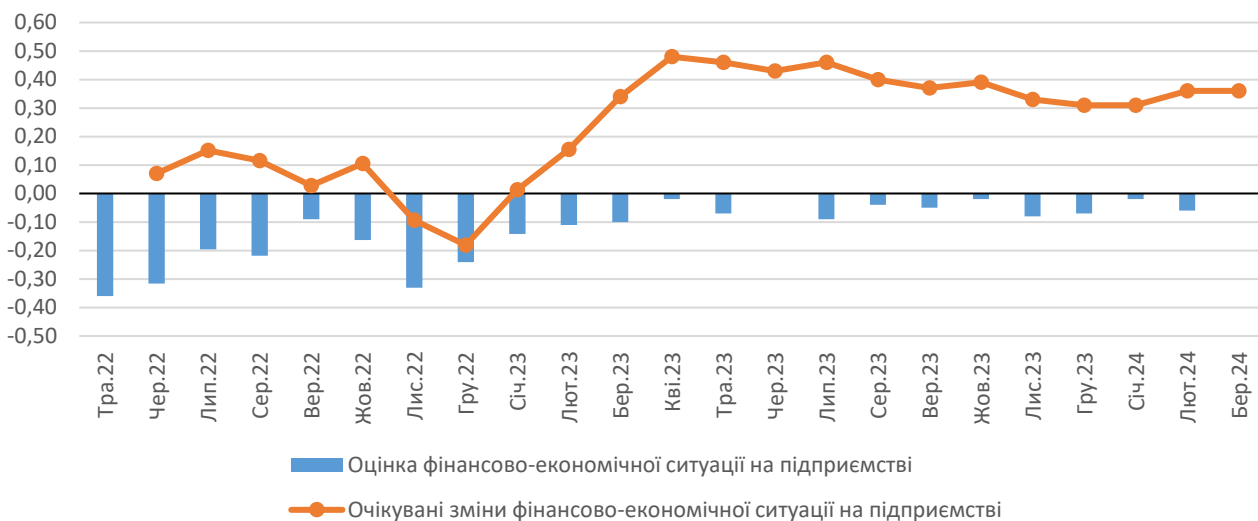
ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА СИТУАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

У лютому 2024 року поточні оцінки фінансово-економічної ситуації дещо погіршились. ІНДЕКС ПОТОЧНОЇ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ зменшився із -0,02 до -0,06. Частка опитаних, що оцінюють поточну фінансово-економічну ситуацію на підприємстві як погану, майже не змінилась та становить 11,7% (було 11,2%). Водночас, частка тих, хто позитивно оцінює ситуацію на підприємстві, зменшилась із 6,8% до 4,0%. Частка тих, хто вважає фінансово-економічну ситуацію на підприємстві задовільною, збільшилась із 82,0% до 84,3%.

Очікування на перспективу протягом шести місяців залишаються незмінними. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ другий місяць поспіль становить 0,36. У відсотковому розподілі незначним чином збільшилась і частка «оптимістів» (із 39,8% до 41,7%), і частка тих, хто очікує погіршення (із 3,2% до 6,1%). Частка тих, хто не очікує жодних змін, зменшилась із 57,0% до 52,2%.

Частка тих, хто не зміг дати прогноз на наступні пів року, третій місяць поспіль суттєво не змінюється та становить 12,7% (13,6% у січні).

Рис. 4. Фінансово-економічна ситуація на підприємстві, індекси

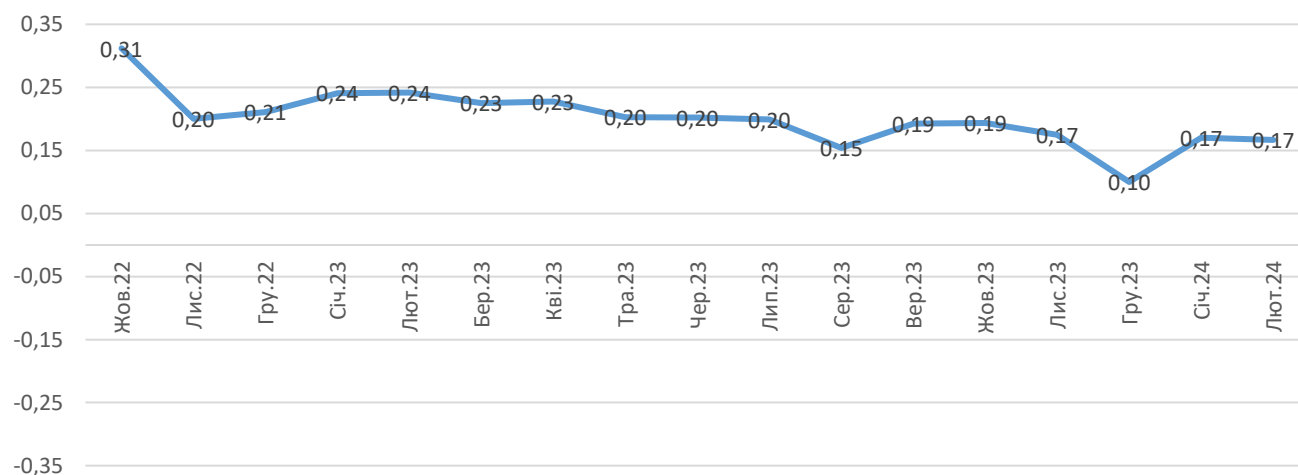

ПЛАНИ ЩОДО РОЗШИРЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НА НАСТУПНІ ДВА РОКИ

Очікування щодо ділової активності на наступні два роки залишаються без змін. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ другий місяць поспіль становить 0,17. У відсотковому розподілі збільшився і відсоток тих, хто планує розширювати діяльність у наступні два роки, із 21,6% до 23,4%, і відсоток тих, хто планує звужити діяльність, із 4,6% до 6,8%. Частка тих, хто планує залишитись на поточному рівні, зменшилась із 73,9% до 69,8%.

Відсоток тих, хто не зміг дати прогноз на таку далекую перспективу, у лютому незначним чином збільшився, із 49% до 51%

Рис. 5. Очікування щодо ділової активності на 2 роки, індекс

Розмір. Серед підприємств усіх розмірів найбільш оптимістичні плани на майбутнє мають великі (0,25) підприємства. Показник мікро (0,19) та малих (0,16) є нижчим. Найнижчі показники очікувань на майбутнє мають середні підприємства, чий показник становить 0,11.

Регіон. Зареєстровані суттєві регіональні відмінності. Найвищі показники очікувань мають підприємства Черкаської, Закарпатської та Запорізької (по 1,00 для кожної) областей. Показники Київської, сумської, Івано-Франківської Рівненської, Тернопільської, Вінницької, Житомирської та Харківської областей дорівнюють нулю. Найнижче та від'ємне значення показника має Дніпропетровська (-0,11) область.

Галузь. Очікування залежать від галузі промисловості. Металообробка (0,36) та хімічна (0,29) промисловість мають найвище значення. Показники виробництва будівельних матеріалів (-0,11) та машинобудування (-0,13) мають найнижче та від'ємне значення.

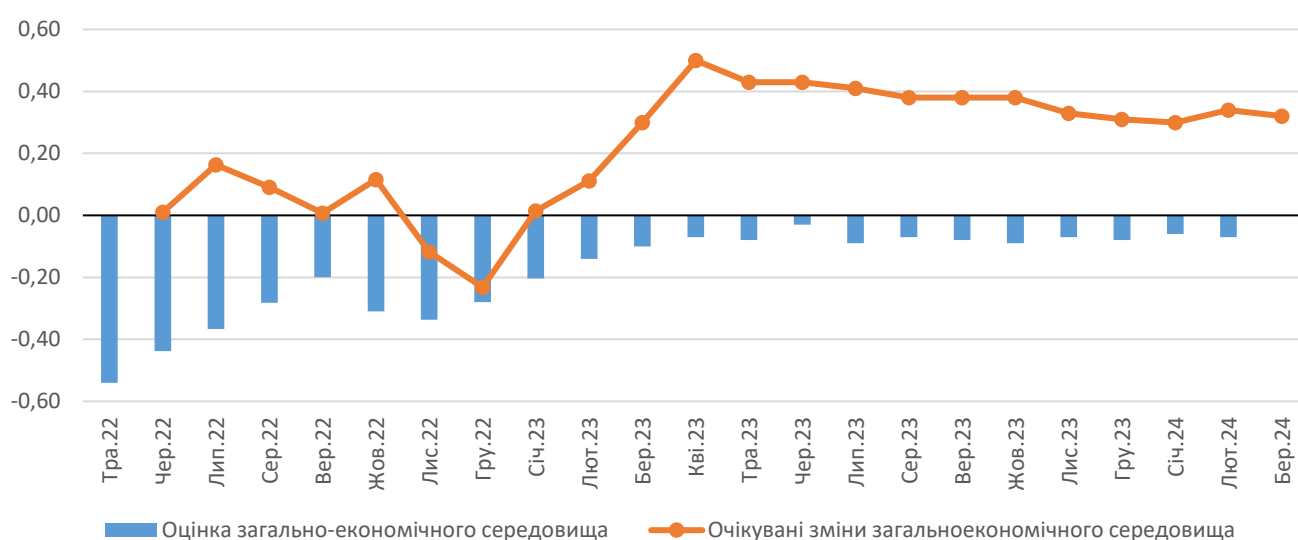
ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Оцінки загальноекономічного середовища суттєво не змінюються вже кілька місяців поспіль. Значення відповідного ІНДЕКСУ у лютому становить -0,07 (було -0,06). У відсотковому розподілі зменшилась і частка тих, хто оцінює загальноекономічне середовище як погане (із 18,0% до 15,9%), і частка тих, хто дає позитивні оцінки (із 8,3% до 5,4%). Частка тих, хто вважає загальноекономічне середовище задовільним, збільшилась із 73,7% до 78,7%.

Прогнози підприємств щодо змін загальноекономічного середовища на майбутні шість також істотно не змінились: значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАГАЛЬНОЕКОНОМІЧНОГО СЕРЕДОВИЩА зменшилось лише незначним чином, із 0,34 до 0,32. У відсотковому розподілі збільшилась і частка «оптимістів» щодо змін загальноекономічного середовища (із 37,5% до 39,0%), і частка «песимістів» (із 4,9% до 8,8%). Частка тих, хто вважає, що протягом майбутніх пів року загальноекономічне середовище істотно не зміниться, зменшилась із 57,6% до 52,2%.

Частка тих, хто не зміг дати прогнозів щодо стану загальноекономічного середовища, зростає із 13,4% до 17,5%.

Рис. 6. Загальноекономічне середовище, індекси

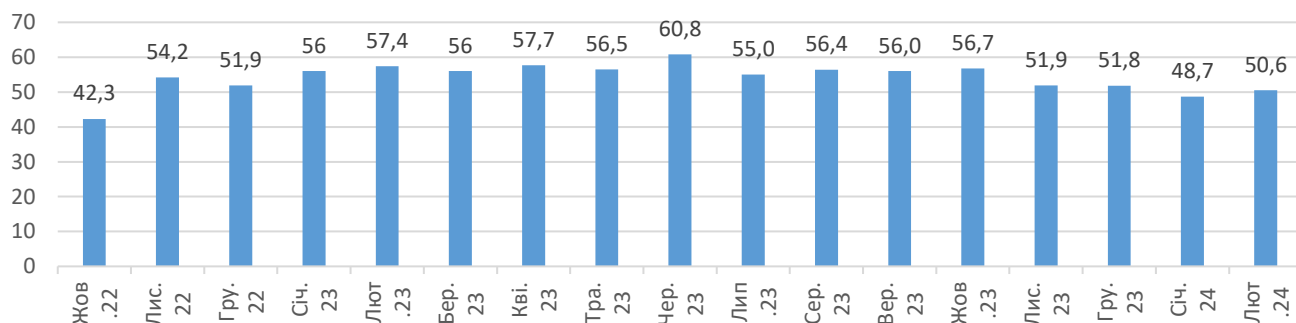

НЕВИЗНАЧЕНІСТЬ

Дворічні очікування

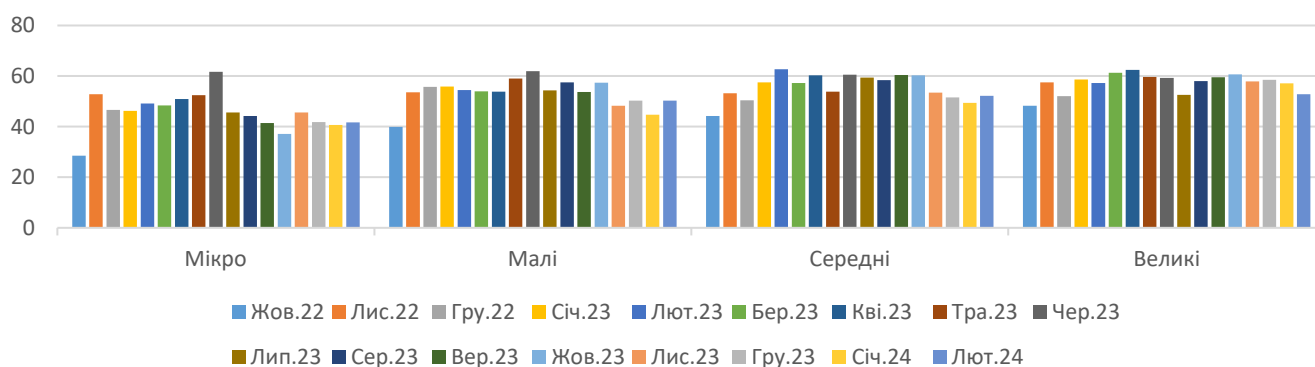
Рівень невизначеності щодо планів підприємств на наступні два роки четвертий місяць поспіль коливається приблизно в одному діапазоні проте залишається достатньо високим. Відповідь щодо перспектив на майбутні два роки не можуть дати 51% (49% у січні та 52% у листопаді та грудні)

Рис. 7. Рівень невизначеності щодо діяльності підприємства у дворічній перспективі, % опитаних

Рівень невизначеності щодо планів на дворічну перспективу залежить від розміру підприємства. Показник невизначеності все ще є найвищим для великих підприємств, водночас значення зменшується другий місяць поспіль та становить 53% (було 57%). Водночас рівень невизначеності збільшився для малих (із 45% до 50%) та середніх (із 49% до 52%). Найнижчим рівень невизначеності для довгострокових перспектив є для мікропідприємств, водночас значення майже не змінюється вже третій місяць поспіль та становить 42% (було 41% у січні).

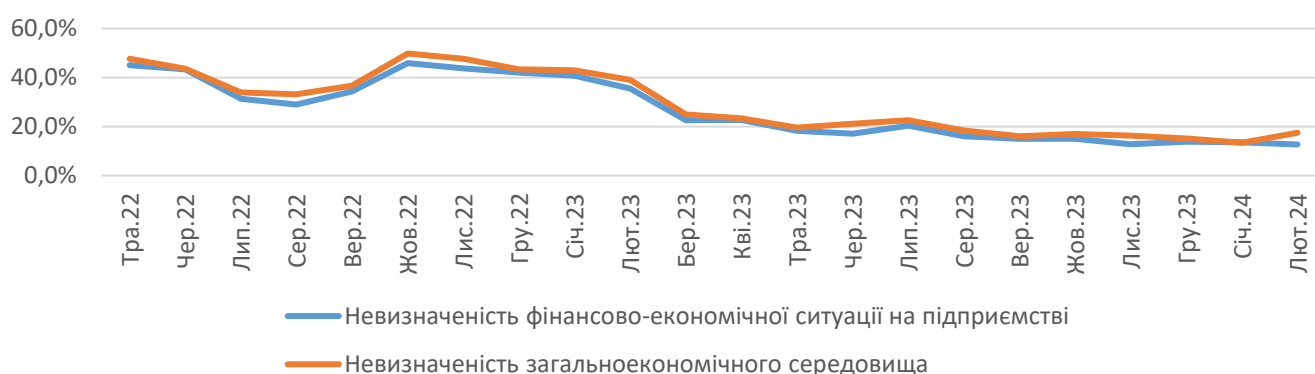
Рис. 8. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну на наступні два роки, за розміром підприємства

Піврічні очікування

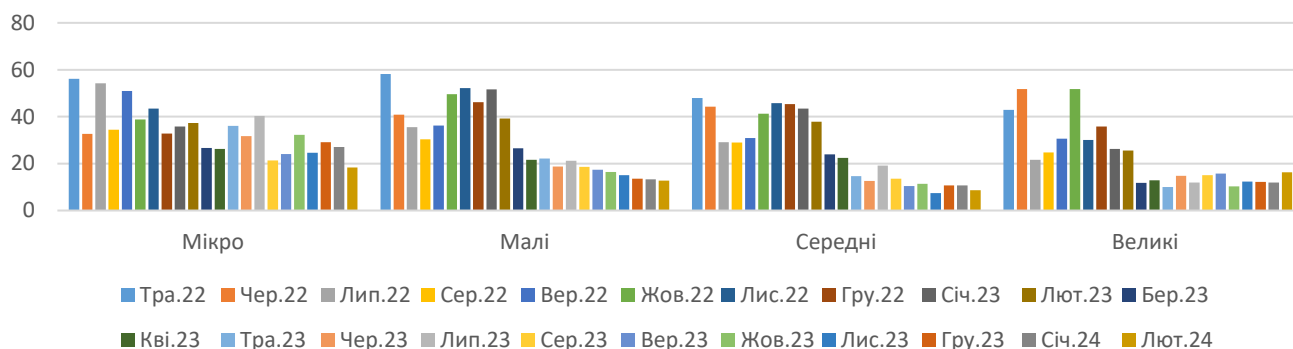
Рівень невизначеності в прогнозах піврічної перспективи для фінансово-економічної ситуації на підприємстві суттєво не змінюється вже четвертий місяць поспіль та збільшився для загальноекономічного середовища. Невизначеність для фінансово-економічної ситуації становить 13% (два місяці поспіль було 14%). А частка опитаних, що не змогли дати прогноз щодо змін загальноекономічного середовища, у цілому в країні у лютому збільшилась із 13% до 18%.

Рис. 9. Рівень невизначеності фінансово-економічної ситуації та загальноекономічного середовища, %

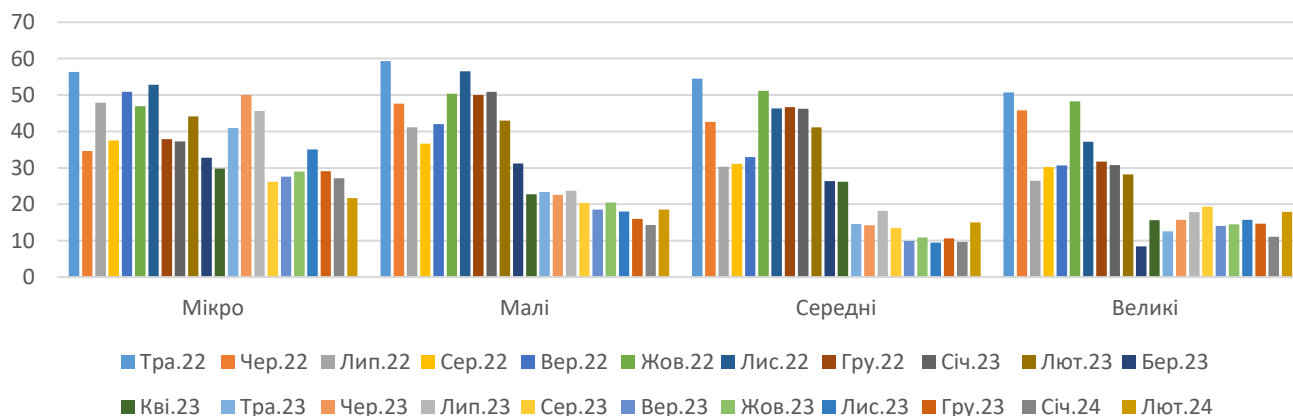
Рівень невизначеності щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві та її динаміка залежать від розміру підприємств. У відсотковому розподілі показник невизначеності для мікропідприємств залишається найвищим, не дивлячись на поступове зменшення значення із 27% до 18%. Рівень невизначеності для малих підприємств у лютому становить 13%, як і у січні. У лютому невизначеність щодо фінансово-економічної ситуації на підприємстві для середніх та зменшилась із 11% до 9%. Показник невизначеності для великих підприємств збільшився до 16% (три місяці поспіль значення становило 12%).

Рис. 10. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну фінансово-економічного середовища в перспективі на пів року

Невизначеність щодо загальноекономічного середовища, як і у випадку з фінансово-економічною ситуацією, залежить від розміру підприємства. Показник невизначеності мікропідприємств, залишається найвищим, не дивлячись на зменшення значення із 27% до 22%. Показник невизначеності для інших груп збільшився. Рівень невизначеності є однаковим для малих та великих підприємств і становить 18% (біло 14 і 11% відповідно у лютому). Найнижчим рівень невизначеності, в показник для середніх підприємств, не дивлячись на збільшення значення із 10% до 15%

Рис. 11. Частка опитаних, що не змогли дати відповідь на питання про зміну загальноекономічного середовища в перспективі на пів року

Тримісячні очікування

У лютому 2024 року відсоток невизначеності для виробничих показників у короткостроковій перспективі зменшився або суттєво не змінився. Найвищим рівень невизначеності у короткостроковій перспективі є для цін на сировину та матеріали – 8,1% (було 8,2% у січні). Найбільше рівень невизначеності зменшився для кредиторської заборгованості (із 9,4% до 7,0) та для податкової заборгованості (із 8,2% до 5,7%). Рівень невизначеності для нових замовлень (4,4%) та запасів готової продукції (3,3) не змінився порівняно з минулим місяцем (4,3% та 3,3% відповідно). Найнижчим рівень невизначеності є для запасів сировини та матеріалів та значення зменшилось із 3,4% до 2,8%.

Рис. 12. Частка підприємств, які не змогли зробити прогноз про зміну показника в перспективі 3-х місяців, % опитаних

	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24	Лют.24
Ціни на сировину і матеріали	15	13.1	10.4	10.3	8.2	8.1
Дебіторська заборгованість	13.1	12.5	7.4	6	9.1	7.6
Кредиторська заборгованість	13.1	11	8.2	6.2	9.4	7
Кількість працівників у вимушених відпустках	15.2	13.1	8.7	9.7	7.1	6.5
Ціни на готову продукцію	14.2	12.7	8.9	9.3	6.5	5.9
Податкова заборгованість	11.8	11.4	7.8	5.6	8.2	5.7
Експорт	6.4	6.6	5.6	5	6.9	5.2
Кількість працівників	13.3	12.9	7.8	7.5	5.6	4.4
Нові замовлення	11.4	11.6	6.9	7.9	4.3	4.4
Продаж	9.6	11.2	3.9	4.9	4.9	3.5
Виробництво	9.4	11.6	3.9	4.9	4.9	3.3
Запаси готової продукції	9.9	9.4	4.8	4.7	3.3	3.3
Запаси сировини та матеріалів	8.8	9.2	4.3	4.1	3.4	2.8

Created with Datawrapper

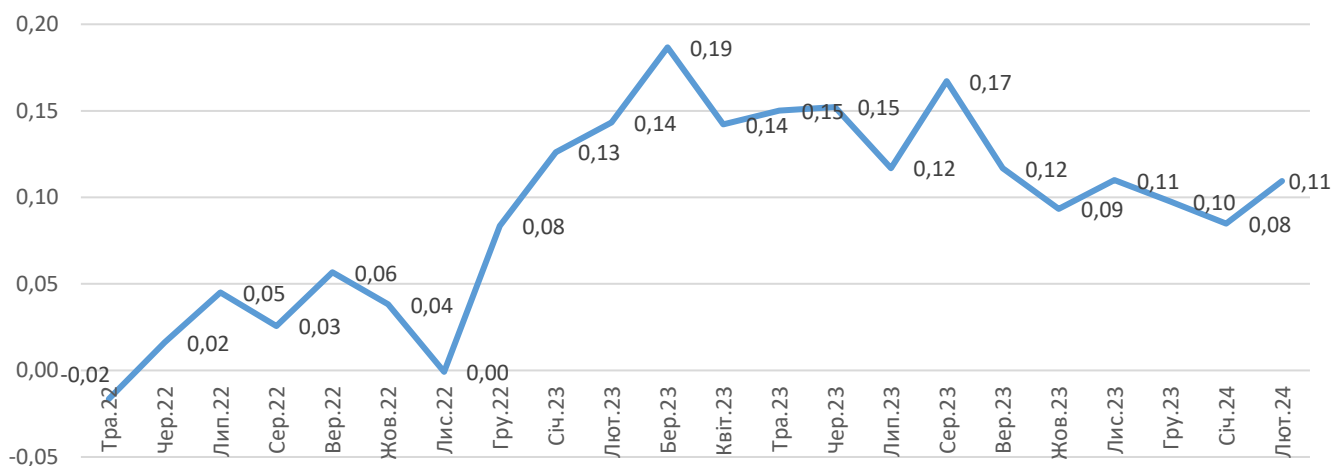
ПОКАЗНИКИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ТА КОРОТКОСТРОКОВІ ОЧІКУВАННЯ

АГРЕГОВАНИЙ ПОКАЗНИК ПЕРСПЕКТИВ ПРОМИСЛОВОСТІ

Значення агрегованого показника перспектив промисловості (АППП) незначним чином покращилось після зниження два місяці поспіль. Показник становить 0,11 (було 0,08 у січні).

При цьому, у АППП спостерігаються зміни в значенні двох із трьох його складових: (1) *виробничі очікування* на наступні 3 - 4 місяці покращились та значення збільшилось із 0,36 до 0,42. (2) *Оцінки портфелю нових замовлень* також дещо покращились, збільшившись із -0,22 до -0,19, а (3) *оцінки запасів готової продукції* істотно не змінилися та показник становить -0,10 (було -0,11 у січні).

Рис. 13. Агрегований показник перспектив промисловості

ВИРОБНИЦТВО

Зміни щодо попереднього місяця

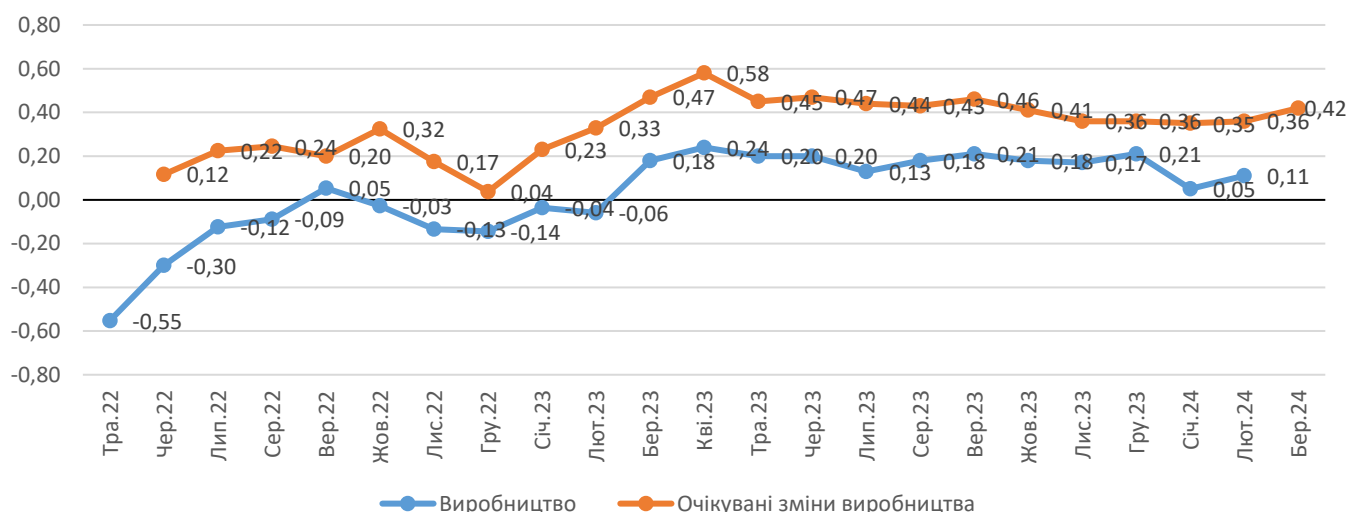
У лютому порівняно до січня результати виробництва дещо покращились. ІНДЕКС ЗМІН ВИРОБНИЦТВА збільшився із 0,05 до 0,11. Зменшилась частка підприємств, які скорочували обсяги виробництва, із 23,2% до 16,7%. Водночас частка тих підприємств, які нарощували обсяги виробництва, суттєво не змінилась та становить 24,3% (було 23,2%). Частка тих виробництв, на яких змін не відбувалось, збільшилась із 53,5% до 58,9%.

Розмір. Серед підприємств різних розмірів найкращі результати мають великі (0,17) підприємства. Показник середніх (0,11) та малих (0,05) підприємств є нижчим, проте має додатне значення. Значення мікропідприємств є найнижчим та від'ємним (-0,14).

Регіон. Регіональні відмінності дуже суттєві (найбільше значення 1,00, а найменше — -0,37). Найкращі результати мали підприємства Полтавської (1,00), Івано-Франківської (0,41) та Тернопільської (0,37) областей. Найнижчі значення індексу зафіксовано для підприємств Сумської (-0,37), Харківської (-0,21) та Черкаської (-0,20) областей.

Галузь. Значення індексу різняться для секторів та галузей. Найкраща ситуація в машинобудуванні (0,20), виробництві будівельних матеріалів та легкій промисловості (по 0,18 кожна). Найнижче та єдине від'ємне значення має металообробка (-0,09).

Рис. 14. Індекси змін виробництва

Очікування щодо змін виробництва

Очікування щодо зростання обсягів виробництва покращились після кількомісячної стагнації. ІНДЕКС очікуваних змін виробництва збільшився із 0,36 до 0,42. Частка підприємств, на яких планується зростання виробництва, збільшилась із 39,2% до 49,8%. Частка тих, хто не очікує змін, зменшилась із 56,0% до 53,7%. Частка підприємств, які планують скорочувати виробництво, зменшилась із 4,8% до 2,5%.

Розмір. Очікування щодо виробництва залежать від розміру підприємств. Найбільш оптимістичними є показник малих підприємств (0,47). Значення середніх (0,41) та великих (0,39) є приблизно однаковим. Найнижчим є значення для мікропідприємств (0,27).

Регіон. Плани підприємств суттєво залежать від регіону розташування. Найбільш оптимістичні плани щодо зростання обсягів виробництва мають Полтавська, Івано-Франківська, Львівська та Тернопільська (по 1,00 для кожної) області. Показник очікувань з єдиним від'ємним значенням має Запорізька (-0,03) область.

Галузь. Виробничі очікування на три місяці залежать від галузі. Найвищими є показники очікувань харчової (0,51) промисловості та виробництва будівельних матеріалів (0,44). Найнижче значення показника має металообробка (0,18).

ПРОДАЖІ

Зміни щодо попереднього місяця

У лютому результати продажів дещо покращились. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ збільшився із 0,05 до 0,07. При цьому відбулись деякі зміни у відсотковому розподілі. Частка тих, хто скорочував обсяги продажів зменшилась із 24,3% до 21,7%. Частка підприємств, на яких не відбувалось змін, збільшилась із 51,4% до 53,2%. Частка підприємств, які нарощували обсяги продажів суттєво не змінилась та становить 25,0% (було 24,3%).

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ великих (0,11) та середніх (0,11) підприємств є вищим, приблизно однаковим та має додатне значення. Показник малих (-0,02) та мікропідприємств (-0,15) є від'ємним.

Регіон. Найвище значення ІНДЕКСУ ЗМІН ПРОДАЖІВ зафіксовано для Полтавської (1,00), Івано-Франківської (0,41) та Тернопільської (0,37) областей. Найнижче значення мають показники Сумської (-0,55), та Черкаської (-0,33) областей.

Галузь. Найвищий ІНДЕКС ЗМІН ПРОДАЖІВ мають легка (0,25) промисловість та машинобудування (0,17). Найнижчі показники мають металообробка (-0,14) та деревообробна (-0,13) промисловість.

Очікувані зміни продажів

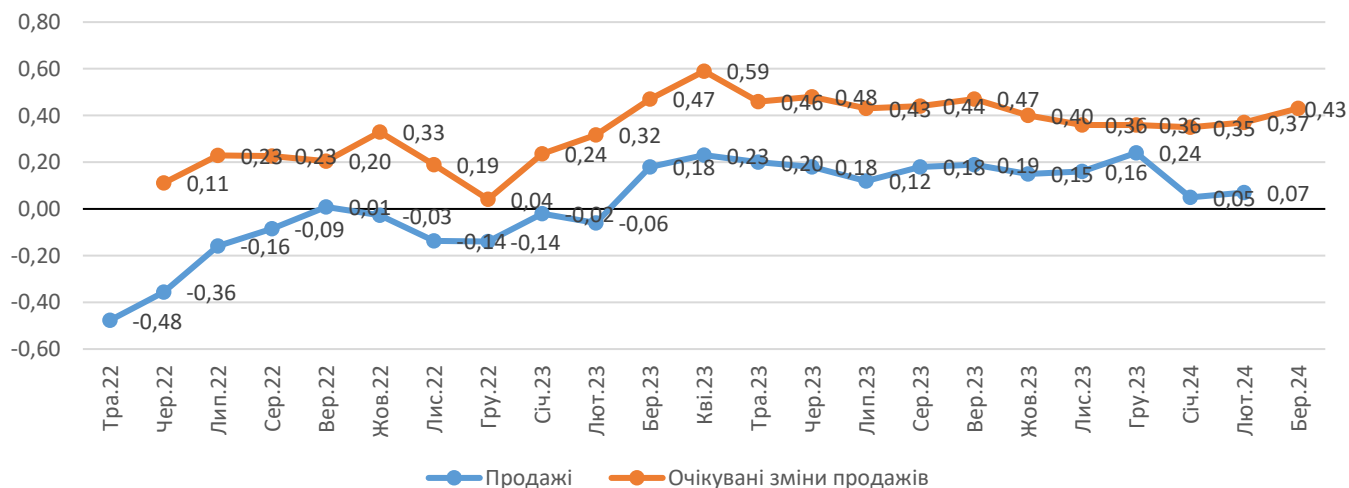
Очікування щодо обсягів продажів зростають другий місяць поспіль. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ОБСЯГІВ ПРОДАЖІВ збільшився із 0,37 до 0,43. Частка тих, хто планує скорочувати продажі, зменшилась із 5,0% до 2,7%, а частка тих, хто планує їх збільшувати, зростає із 39,4% до 45,2%. Відсоток опитаних, які вважають, що нічого не зміниться, зменшився із 55,6% до 52,1%.

Розмір. Показник очікувань для малих (0,48), середніх (0,44) та великих (0,40) підприємств є суттєво вищим та знаходиться приблизно в одному діапазоні. Показник мікропідприємств (0,26) є значно нижчим.

Регіон. У розрізі регіонів найкращі очікування зафіксовано в Полтавській, Львівській, Тернопільській та Івано-Франківській (по 1,00 для кожної) областях. Показник очікувань Запорізької (-0,03) єдиний має від'ємне значення.

Галузь. Найвищі показники очікувань стосовно продажів мають харчова (0,52) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,48). Показник очікувань металообробки (0,18) є найнижчим.

Рис. 15. Індеси змін продажів

ЕКСПОРТ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання експорту незначним чином прискорилися після різкого падіння. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ збільшилось із -0,11 до -0,08. Частка опитаних, у яких обсяги експорту скоротились, зменшилась із 34,2% до 29,3%. Водночас частка підприємств, які нарощували експорт не змінилась та становить 18,9%, як і минулого місяця. При цьому, частка тих підприємств, на яких обсяги експорту залишились без змін, зростає із 47,0% до 51,8%.

Розмір. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЕКСПОРТУ є вищим та приблизно однаковим для середніх (-0,05) та великих (-0,04) підприємств. Значення для малих (-0,27) та мікропідприємств (-0,31) є суттєво нижчим.

Регіон. У регіональному розрізі найвищими є показники Полтавської (1,00), Рівненської (0,20) та Тернопільської (0,14) областей. Найнижчим є значення для Сумської (-1,00) області.

Галузь. У галузевому розподілі ІНДЕКС ЗМІН ЕКСПОРТУ має хімічна промисловість, чий показник дорівнює нулю. Найнижче значення мають металообробка (-0,50) та виробництво будівельних матеріалів).

Очікувані зміни експорту

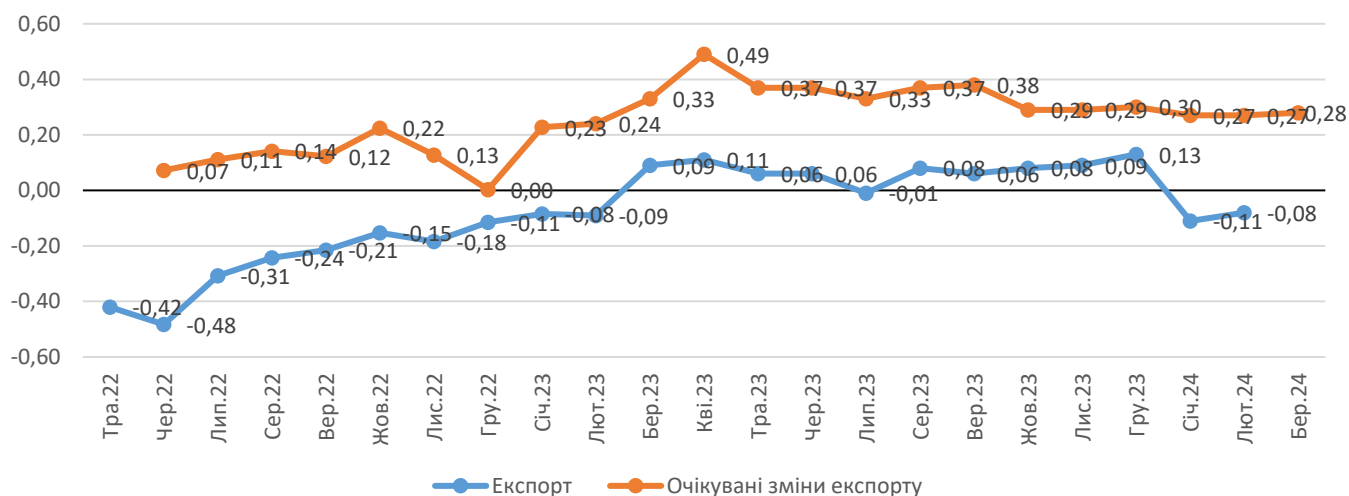
Очікування щодо змін експорту вже кілька місяців поспіль залишаються без суттєвих змін. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ становить 0,28 (два місяці було 0,27), що означає відсутність значних змін у відсотковому розподілі. Частка тих, хто планує нарощувати експорт становить 29,5% (було 28,9%). Частка тих, хто планує його скорочувати, суттєво не змінилась та становить 4,8% (було 5,0%). Частка тих, хто не очікує жодних змін, становить 65,7% (було 66,1%).

Розмір. Найвищий та приблизно однаковий показник очікувань щодо експорту мають великі (0,35) та середні (0,31) підприємства. Показник малих підприємств становить 0,06. Найнижчі очікування щодо експорту мають мікропідприємства, чий показник дорівнює нулю.

Регіон: Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ зафіксовано для підприємств Полтавської, Львівської, Івано-Франківської та Тернопільської (по 1,00 для кожної) областей. Найгіршими є очікування представників бізнесу Запорізької (-0,03) області та м. Києва (-0,31).

Галузь. Найвище значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЕКСПОРТУ має харчова (0,39) промисловість. Найнижче та від'ємне значення показника має поліграфічна (-0,14) промисловість.

Рис. 16. Індеси змін експорту

ЗАПАСИ СИРОВИНИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи скорочення запасів сировини поступово прискорюються. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ у лютому порівняно до січня зменшилось із 0,04 до 0,01. Водночас у відсотковому розподілі суттєвих змін не відбулось. Частка респондентів, що повідомили про накопичення запасів сировини за минулий місяць, становить 19,1% (було 19,6%). Частка опитаних, що вказали на їх скорочення, також майже не змінилась та становить 19,1% (два місяці було 18,5%). Частка підприємців, у яких у порівнянні з минулим місяцем нічого не змінилось, становить 61,8% (було 61,9%).

Розмір. ІНДЕКС ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є найвищим для великих (0,03) підприємств). Показник великих підприємств дорівнює нулю. Запаси сировини більше скорочувались для малих (-0,01) та мікропідприємств (-0,06), чиї показники мають від'ємне значення.

Регіон. Найчастіше про накопичення запасів сировини повідомляють у Полтавській (1,00), Тернопільській (0,42) та Івано-Франківській (0,41) областях. Показники Запорізької (-0,63) області та м. Києва (-0,570 є найнижчими.

Галузь. У галузевому розподілі додатне значення мають легка (0,20) промисловість, виробництво будівельних матеріалів (0,07) та харчова (0,04) промисловість. Показники поліграфії (-0,25) та металообробки (-0,23) є найнижчими.

Очікувані зміни запасів сировини

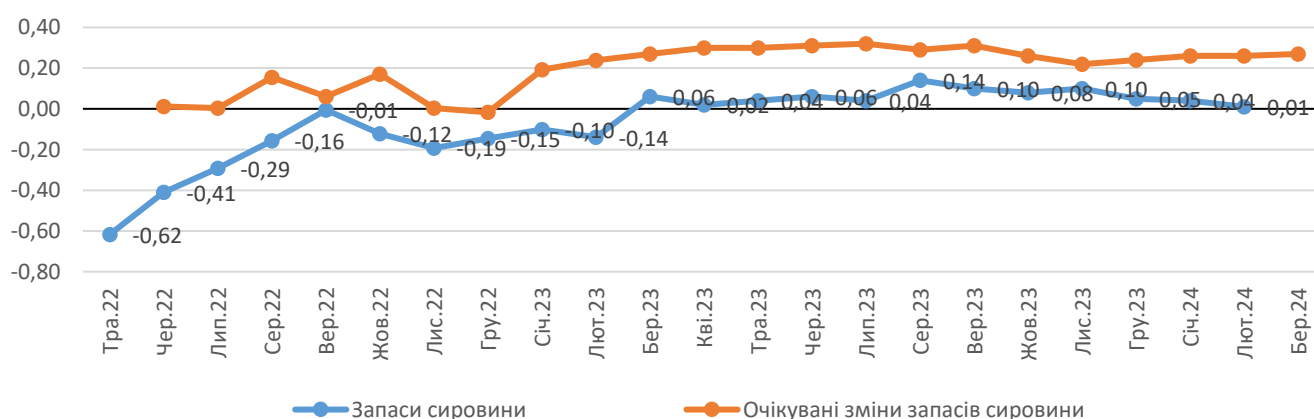
На наступні три місяці підприємці не очікують змін щодо запасів сировини: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ становить 0,27 (два місяці було 0,26). У відсотковому розподілі частка респондентів, які очікують накопичення запасів сировини, становить 32,4% (було 32,9%), частка тих, хто вважає, що запаси сировини будуть скорочуватись, також істотно не змінилась та становить 7,5% (було 8,1%). Частка тих, хто вважає, що ситуація не зміниться, становить 60,1% (було 59,0%).

Розмір. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є вищим для великих (0,31) підприємств. Показник малих (0,25) та середніх (0,26) підприємств є приблизно однаковим. Найнижче значення показника мають мікропідприємства (0,07).

Регіон. Найвищим ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ СИРОВИНИ є для Івано-Франківської та Львівської (по 1,00 для кожної) областей. Найнижчим значення індексу є для м. Києва (-0,43) а також Чернігівської (-0,17) та Сумської (-0,16) областей.

Галузь. У галузевому розрізі найвищий показник очікувань щодо змін запасів сировини має харчова (0,37) промисловість а виробництво будівельних матеріалів (0,19). Найнижче значення має металообробка (0,05).

Рис. 17. Індеси змін запасів сировини

ЗАПАСИ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ

Зміни щодо попереднього місяця

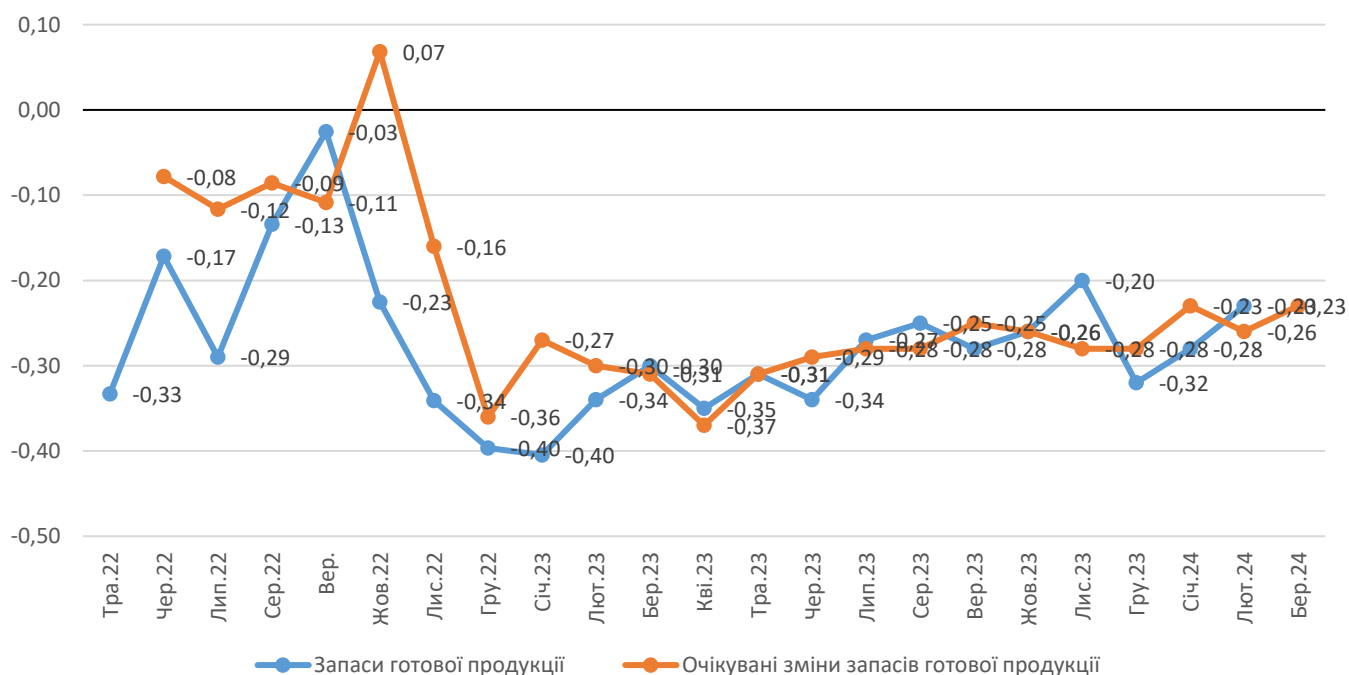
Темпи скорочення запасів готової продукції уповільнюються. Значення відповідного індексу в 4 лютому збільшилось із -0,28 до -0,23. Це відбулось за рахунок подальшого зменшення частки тих, хто скорочував запаси продукції. У відсотковому розподілі частка респондентів, що повідомили про скорочення запасів готової продукції, зменшилась із 36,5% до 31,5%, водночас, частка тих респондентів, у яких запаси зросли, майже не змінилась та становить 8,7% (було 8,0%). Частка респондентів, які зовсім не відчули змін, дещо зросла із 55,6% до 59,9%.

Розмір. Значення індексу залежно від розміру підприємства є нижчим та приблизно однаковим для середніх (-0,30) та малих (-0,28) підприємств. Показник великих підприємств становить -0,13. Показник мікропідприємств має найвище значення та дорівнює нулю.

Регіон. Значення індексу залежить від регіону. Найвищим та додатним значення індексу є для підприємств Хмельницької (0,42) та Волинської і Закарпатської (по 0,07 кожна) областей. Показник Полтавської та Чернігівської областей дорівнює нулю. Найнижчим є індекс Івано-Франківської (-0,88), Львівської (-0,85) та Тернопільської (-0,84) областей.

Галузь. У галузевому розподілі найнижчими є значення для поліграфії (-0,40) та харчової (-0,37) промисловості. Найвище значення має хімічна (0,08) промисловість.

Рис. 18. Індекси змін запасів готової продукції

Очікувані запаси готової продукції

У майбутньому керівники підприємств очікують на незначне уповільнення темпів скорочення запасів готової продукції. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЗАПАСІВ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ збільшився із -0,26 до -0,23. Частка опитаних, які вважають, що запаси готової продукції в наступні три місяці скорочуватимуться, зменшилась із 30,3% до 27,1%, а частка тих, хто очікує їх збільшення, суттєво не змінилась та становить 4,0% (було 3,6%). Відсоток же тих, хто вважає, що нічого не зміниться, збільшився із 66,1% до 68,9%.

Розмір. Значення показника залежить від розміру підприємства. Значення індексу є нижчим для малих (-0,29) та середніх (-0,31) підприємств. Показник великих (-0,10) та мікропідприємств (-0,08) є вищим та приблизно однаковим.

Регіон. У регіональному розподілі вищим за нуль показник очікувань є для Хмельницької (0,13) та Полтавської (0,07) областей. Показник очікувань для Закарпатської, Черкаської, Київської та Кіровоградської областей дорівнює нулю. Показники інших областей мають від'ємне значення, але найнижчими є показник Тернопільської (-1,00) області.

Галузь. Значення індексу є найвищим для машинобудування (0,13). Найнижчим є показник харчової (-0,35) промисловості.

НОВІ ЗАМОВЛЕННЯ

Зміни щодо попереднього місяця

Динаміка зростання нових замовлень прискорилась. Індекс змін нових замовлень у лютому збільшився із 0,02 до 0,08. У відсотковому розподілі частка тих, у кого зросла кількість нових замовлень суттєво не змінилась та становить 24,0% (було 23,0%). Водночас, частка тих, хто повідомив про скорочення їхньої кількості, зменшилась із 25,7% до 18,9%. Частка тих, хто не відчув змін, збільшилась із 51,3% до 57,0%.

Розмір. Значення індексу є вищим для великих (0,12) та середніх (0,09) підприємств. Показник малих підприємств становить 0,10. Показник малих підприємств становить 0,02. Найнижче значення мають мікропідприємства (-0,14).

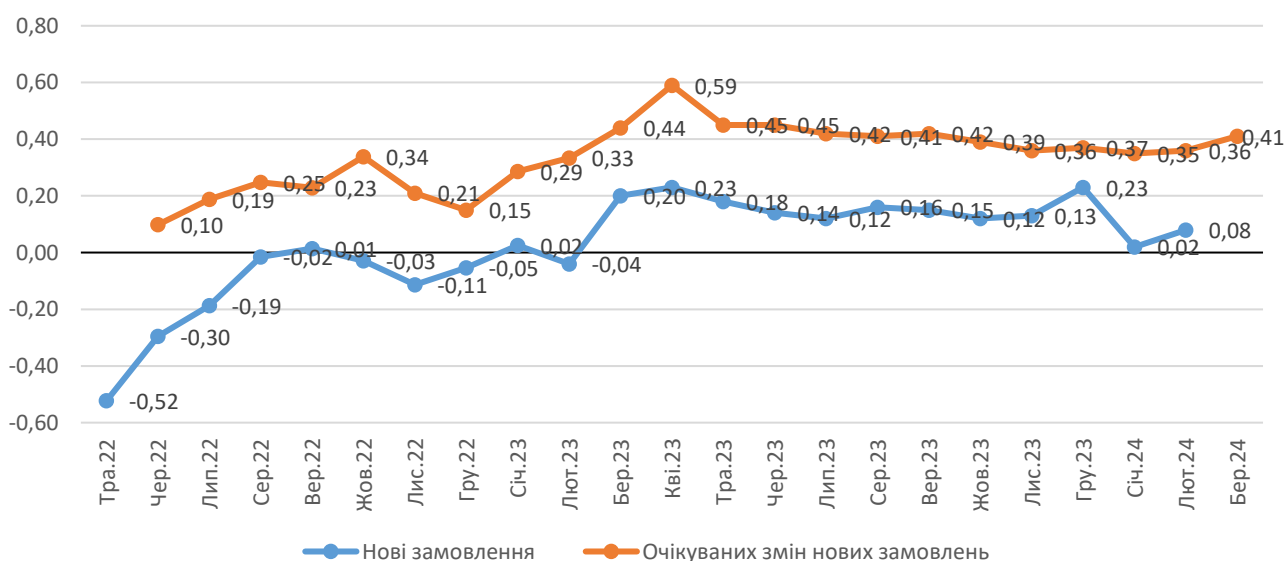
Регіон. Серед регіонів нові замовлення найбільше зростали в Полтавській (1,00), Тернопільській (0,42) та Івано-Франківській (0,41) областях, у той час як у Сумській (-0,50) та Черкаській (-0,30) обсяг нових замовлень найбільше скорочувався.

Галузь. Найкраще попереднього місяця ситуація з новими замовленнями складалась для легкої (0,25) промисловості та виробництва будівельних матеріалів (0,14). Найнижчі показники має металообробка (-0,14).

Очікувані зміни нових замовлень

У наступні три місяці підприємці очікують на зростання обсягу нових замовлень. Значення ІНДЕКСУ ОЧІКУВАНИХ ЗМІН НОВИХ ЗАМОВЛЕНЬ збільшилось із 0,36 до 0,41. У відсотковому розподілі частка респондентів, що очікують на зростання нових замовлень збільшилась із 40,4% до 43,8%, водночас, частка респондентів, які очікують на скорочення обсягу нових замовлень, зменшилась із 5,1% до 2,3%. Частка тих, хто не очікує жодних змін у наступні три місяці становить суттєво не змінилась та становить 53,9% (було 54,5%).

Рис. 19. Індеси змін нових замовлень

Розмір. Показник очікувань є найвищим для малих підприємств (0,51). Показник великих (0,38) та середніх (0,39) підприємств є приблизно однаковим. Показник мікропідприємств є найнижчим та становить (0,27).

Регіон. Значення індексу мають суттєві регіональні відмінності. У Львівській та Івано-Франківській (по 1,00 для кожної), а також у Тернопільській (0,95) та Полтавській (0,93) областях бізнес більшою мірою ніж в інших регіонах очікує на збільшення нових замовлень. Разом із тим, показник Запорізької (-0,03) області єдиний має від'ємне значення.

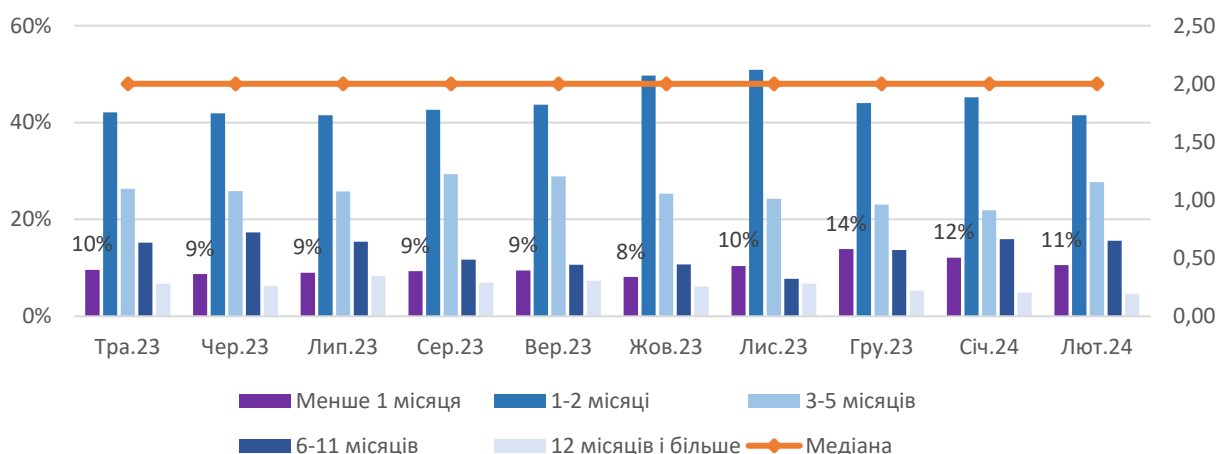
Галузь. Найкращі очікування щодо нових замовлень мають харчова (0,49) промисловість та виробництво будівельних матеріалів (0,48). Показник деревообробної (0,14) промисловості є найнижчим та становить 0,14.

Забезпеченість замовленнями наперед

У лютому 2024 року середній термін забезпеченості новими замовленнями для опитаних підприємств залишився на рівні 2 місяців (медіана), на якому він тримається з травня 2023 року. Перед цим, у січні-квітні 2023 року, цей термін був більшим і складав три місяці.

Частка підприємств, які мають замовлення не більше ніж на 2 місяці, зменшилася до 52% у лютому з 57% у січні 2024 року. Водночас частка підприємств, які мають замовлення терміном від 3 до 5 місяців, зросла з 22% у січні до 28% у лютому.

Рис. 20. Час, на який підприємства забезпечені замовленнями

Розмір. Забезпеченість замовленнями зростає із збільшенням розміру підприємств. Так, мікропідприємства в середньому забезпечені новими замовленнями лише на один місяць (медіанне значення), тоді як малий бізнес – на 2 місяці, середній – на 3, а великий – на 4 місяці.

81% мікропідприємств та 64% малих мають замовлення лише на період до двох місяців. Водночас 40% великих підприємств та 22% середніх забезпечені замовленнями на 6 місяців і більше.

Галузь. У лютому 2024 року порівняно найдовший середній термін нових замовлень, який, втім, склав лише 3 місяці (медіанне значення), було зафіксовано у хімічній промисловості, машинобудуванні та у галузі поліграфії¹. Підприємства інших галузей промисловості, представлених у цьому опитуванні, були забезпечені замовленнями в середньому на 2 місяці.

При цьому від 60% та більше підприємств деревообробної галузі, галузі виробництва будівельних матеріалів та галузі виробництва тканин, одягу чи взуття мають замовлення терміном лише до двох місяців. Ці частки більші, ніж серед інших галузей промисловості.

¹ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

Регіон. Між підприємствами у різних областях спостерігаються відмінності у забезпеченні замовленнями². Середній термін забезпечення замовленнями найбільший для підприємств Київської і Вінницької областей, де в середньому він склав 10,5 та 10 місяців відповідно (медіанне значення). Також термін замовлень порівняно високий для підприємств Полтавської області (7 місяців).

З іншого боку, найменший середній період замовлень – лише на 1 місяць – зафіксований у Харківській, Хмельницькій, Чернівецькій та Чернігівській областях.

ЦІНИ НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на сировину та матеріали уповільнюються. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшилось із 0,34 до 0,31. Це відбулось здебільшого за рахунок переходу частки тих, хто вважає, що ціни збільшилися до тих, хто вважає що в порівнянні з минулим місяцем змін не відбулось. Частка керівників підприємств, що вказали на збільшення цін у лютому порівняно з січнем зменшилась із 34,0% до 31,6%. Водночас, частка тих, хто вважає, що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, зросла із 63,8% до 65,6%. При цьому, частка тих, хто говорить про зменшення цін на сировину та матеріали, істотно не змінилась та становить 2,8% (було 2,2%).

Розмір. У залежності від розміру підприємства найчастіше про збільшення цін на сировину та матеріали говорять керівники великих (0,41) підприємств. Показник малих (0,30) та середніх (0,24) підприємств є приблизно однаковим. Найнижчим значення показника є для мікропідприємств (0,13).

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської та Сумської (по 1,00 для кожної) областей, а також м. Києва (0,86). Показники Закарпатської (-0,03) та Харківської (-0,05) областей мають найнижче та від'ємне значення.

Галузь. У галузевому розрізі значення індексу змін цін на сировину та матеріали є найвищим для машинобудування (0,57), металообробки (0,36) та легкої (0,33) промисловості. Найнижче значення індексу мають деревообробна (0,13) промисловість та поліграфія (0,15).

Очікувані зміни цін на сировину та матеріали

У наступні три місяці бізнес очікує зниження показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА СИРОВИНУ ТА МАТЕРІАЛИ зменшився із 0,20 до 0,16, що відбулось через зменшення частки тих, хто очікує зростання ціни та збільшення частки тих, хто не очікує змін. Частка респондентів, які вважають, що змін не відбудеться збільшилась із 76,0% до 80,5%. Водночас, зменшилась частка тих, хто очікує на підвищення цін (із 21,8% до 17,4%). При цьому, частка тих, хто вважає, що ціни на сировину та матеріали у наступні три місяці зменшуватимуться, майже не змінилась та становить 2,0% (було 2,2%).

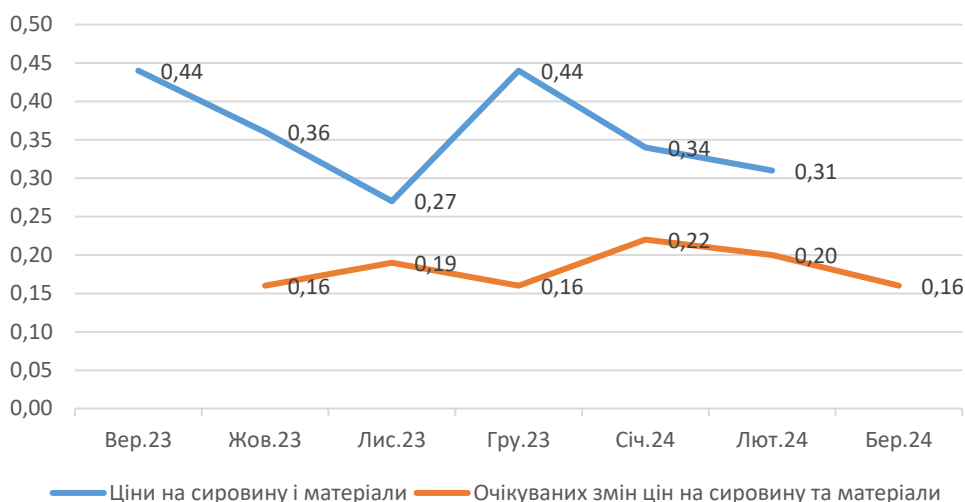
Розмір. У залежності від розміру показник великих (0,22) підприємств є найвищим. Показник мікро (0,14) та малих (0,15) підприємств є приблизно однаковим. Найнижчий показник очікувань щодо змін цін на сировину та матеріали мають середні (0,11) підприємства.

Регіон. Найбільше про можливе збільшення цін на сировину та матеріали говорять у Полтавській (1,00) та Сумській (0,60) областях а також у м. Києві. Показники Вінницької (-0,06) та Одеської (-0,15) областей є найнижчим та мають від'ємне значення.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу має машинобудування (0,41). Найнижчий показник має деревообробна промисловість, значення якої дорівнює нулю.

² До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

Рис. 21. Індекси змін цін на сировину та матеріали

ЦІНИ НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ (ВІДПУСКНІ ЦІНИ)

Зміни щодо попереднього місяця

Темпи зростання цін на готову продукцію уповільнюються. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ змінилось лише незначним чином, зменшившись із 0,30 до 0,28. У відсотковому розподілі при цьому, суттєвих змін не відбулось. Частка керівників підприємств, що вказали на підвищення цін у лютому, становить 28,3% (було 29,1%). Частка тих, хто вважає що ціни не змінювались порівняно з попереднім місяцем, майже не змінилась та становить 68,2% (було 68,9%). Частка респондентів які говорять про зниження цін, становить 3,6% (було 2,0%).

Розмір. У залежності від розміру підприємства, найчастіше про збільшення цін на готову продукцію говорять на великих (0,38) підприємствах. Показник середніх (0,21) та малих (0,28) підприємств є приблизно однаковим. Найнижчим значення показника є для мікропідприємств (0,07).

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Значення індексу є вищим для Полтавської та Сумської (по 1,00 для кожної) областей Показник Закарпатської (-0,03) та Харківської (-0,05) областей є найнижчим.

Галузь. У галузевому розрізі значення ІНДЕКСУ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ є найвищим для машинобудування (0,43) та металообробки (0,36). Найнижче значення індексу має деревообробна (0,09) промисловість.

Очікувані зміни цін на готову продукцію

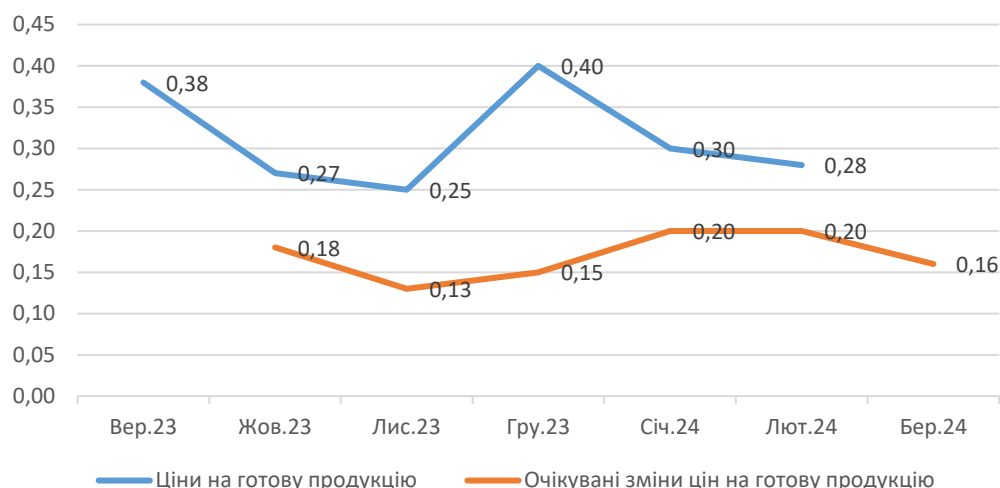
На наступні три місяці керівники підприємств очікують на зниження показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ЦІН НА ГОТОВУ ПРОДУКЦІЮ зменшився із 0,20 до 0,16. Частка респондентів, що не планують змін, збільшилась із 77,1% до 80,9%. Частка опитаних, що планують підвищення цін у наступні три місяці, зменшилась із 21,4% до 17,1%. Частка тих, хто вважає що ціни на сировину та матеріали в наступні три місяці зменшуватимуться, також істотно не змінилась та становить 2,0% (було 1,6%).

Розмір. У залежності від розміру показник великих (0,21) підприємств є найвищим. Показник малих (0,16) та мікропідприємств (0,14) є приблизно однаковим. Показник очікувань середніх підприємств є найнижчим та становить 0,15. Найнижчий показник очікувань мають середні (0,11) підприємства.

Регіон. Найбільше про можливе підвищення відпускних цін говорять у Полтавській (1,00), та Сумській (0,77) областях. Показники Київської (-0,05), Вінницької (-0,06) та одеської (-0,15) областей мають найнижче та від'ємне значення.

Галузь. У галузевому розрізі найвище значення індексу має машинобудування (0,37). Найнижчий показник очікувань має деревообробна промисловість, значення якої дорівнює нулю.

Рис. 22. Індекси змін цін на готову продукцію

ДЕБІТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Показник дебіторської заборгованості дещо погіршився. Значення ІНДЕКСУ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ в лютому збільшилось із -0,20 до -0,16. Частка тих, хто повідомив про скорочення заборгованості, зменшилась із 26,5% до 24,3%. Водночас частка тих, у кого накопичилась заборгованість, суттєво не змінилась та становить 6,8% (було 5,5%). Частка тих, для кого нічого не змінилось, також залишилась майже без змін та становить 68,9% (68,0% було).

Розмір. Ситуація із дебіторською заборгованістю є кращою для малих (0,28) підприємств. Показник середніх підприємств становить -0,16). Показник великих (-0,10) та мікропідприємств (-0,09) є вищим та приблизно однаковим.

Регіон. Зафіксовані суттєві регіональні різниці в значеннях цього показника. У розрізі регіонів найбільше зростання дебіторської заборгованості було зафіксовано у м. Києві (0,19), Київській (0,10) а також Черкаській та Волинській (по 0,03 кожна) областях. Водночас у Сумській (-1,00) та Житомирській (-0,79) області показник дебіторської заборгованості скоротився найбільше.

Галузь. При галузевому розподілі найвищий і додатний показник дебіторської заборгованості має машинобудування (0,04). Найнижчий показник у виробництва будівельних матеріалів (-0,29).

Очікувані зміни дебіторської заборгованості

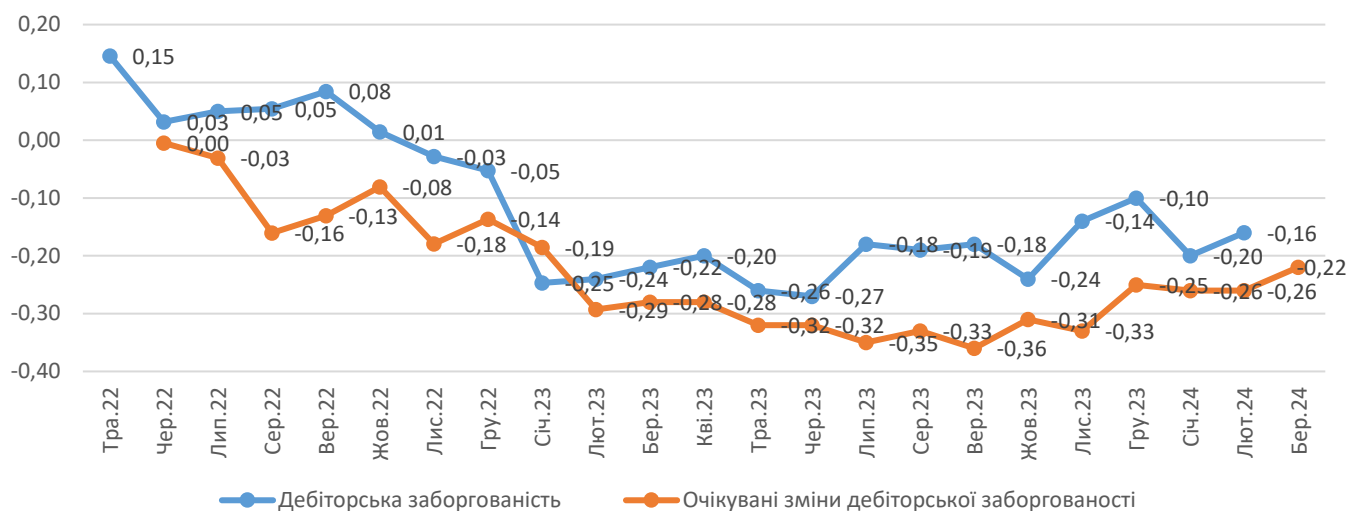
У перспективі трьох місяців підприємці очікують на незначне погіршення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ збільшився із -0,26 до -0,22. Частка опитаних, що очікують накопичення заборгованості, незначним чином збільшилась, із 2,4% до 4,3%, водночас, частка тих, хто очікує на її скорочення, зменшилась із 29,8% до 27,3%. Частка тих, хто вважає, що нічого не зміниться, суттєво не змінилась та становить 68,4% (було 67,7%).

Розмір. При розподілі за розміром краще значення показника мають малі (-0,34) та середні (-0,24) підприємства. Показник очікувань для мікро- (-0,13) та великих (-0,11) підприємств є дещо вищим та гіршим.

Регіон. У регіональному розподілі найбільше та вище за нуль значення мають м. Київ (0,20), Вінницька (0,19), Кіровоградська (0,14) та Запорізька (0,03) області. Найнижчим є показник Сумської (-0,92) та Львівської (-0,89) областей.

Галузь. Найвищим є показник очікувань щодо накопичення дебіторської заборгованості для машинобудування, значення якого дорівнює нулю. Найнижчий показник для харчова (-0,30) та легка (-0,26) промисловості.

Рис. 23. Індекси змін дебіторської заборгованості

КРЕДИТОРСЬКА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

У лютому показник кредиторської заборгованості дещо погіршився. ІНДЕКС ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ збільшився із -0,21 до -0,17. Частка опитаних, що повідомили про накопичення заборгованості, зросла із 3,3% до 5,2%, водночас зменшилась частка тих, для кого кредиторська заборгованість скоротилась, із 25,0% до 23,7%. Частка тих, для кого нічого не змінилось за минулий місяць, майже не змінилась та становить 71,2% (було 71,7%).

Розмір. Показник кредиторської заборгованості для малих (-0,30) підприємств є найнижчим. Показник середніх підприємств становить -0,18. Показник мікро- (-0,09) та великих (-0,08) підприємств є найгіршим та приблизно однаковим.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності. Ситуація з накопиченням кредиторської заборгованості є найгіршою у Волинській (0,14), Вінницькій (0,04) та Черкаській (0,03) областях. Найкраща ситуація в Сумській (-1,00) області.

Галузь. У галузевому розподілі найвищим є показник заборгованості для металообробки та машинобудування, який дорівнює нулю. Найнижчий показник мають виробництво будівельних матеріалів (-0,32) та харчова та хімічна (по -0,24 для кожної промисловості).

Очікувані зміни кредиторської заборгованості

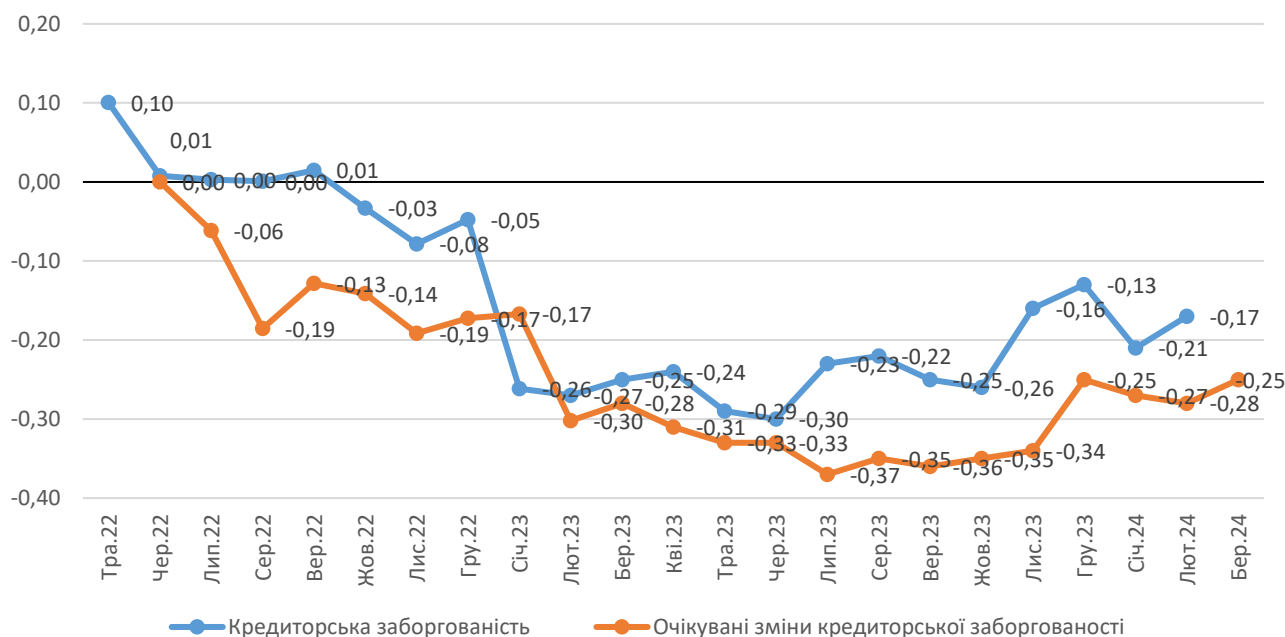
На наступні три місяці підприємці очікують на незначне погіршення показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ збільшився із -0,28 до -0,25. Частка тих, хто очікує на скорочення обсягів кредиторської заборгованості становить 28,4% (було 29,0%). Частка тих, хто очікує на її накопичення, несуттєво зросла, із 0,6% до 2,2%. Частка тих респондентів, які вважають, що нічого не зміниться, становить 69,3% (було 70,4%).

Розмір. Показник малих (-0,36) та середніх (-0,28) підприємств є значно кращим. Показник заборгованості великих (0,14) та мікропідприємств (-0,13) є вищим та приблизно однаковим.

Регіон. Показник очікувань щодо змін кредиторської заборгованості є вищим для Вінницької (0,25) області, м. Києва та Кіровоградської (по 0,05 для кожної) області, а також для Запорізької (0,03) області. Показник Черкаської, Закарпатської, та Чернігівської областей дорівнює нулю. Найнижчим є показник очікувань для Сумської (-1,00) області.

Галузь. Серед галузей найвищим є показник машинобудування (-0,08). Найнижче значення мають легка (-0,26) та харчова (-0,34) промисловості.

Рис. 24. Індекс змін кредиторської заборгованості

ПОДАТКОВА ЗАБОРГОВАНІСТЬ

Зміни щодо попереднього місяця

Показник податкової заборгованості кілька місяців поспіль суттєво не змінюється та незначним чином зменшився порівняно до січня. ІНДЕКС ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ становить -0,25 (було -0,23). Частка підприємств, що повідомили про скорочення податкової заборгованості за минулий місяць, збільшилась із 22,7% до 26,2%. У лютому респондентів, які вказали на збільшення податкової заборгованості суттєво не змінилась та становить 0,05% (було 0,0% минулого місяця). Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбулось, зменшилась із 77,3% до 73,3%.

Розмір. Показники податкової заборгованості є кращими для малих (-0,36) підприємств. Показник великих (-0,23) та середніх (-0,22) підприємств є приблизно однаковим. Найвищим значення показника є для мікропідприємств (-0,16).

Регіон. Спостерігаються суттєві відмінності в значенні цього показника за регіонами. Показник м. Києва, Київської, Вінницької, Черкаської, Чернігівської, Волинської, Закарпатської та Запорізької областей дорівнює нулю. Найнижчим є показник Сумської (-1,00) області.

Галузь. Найвищим показник податкової заборгованості для металообробки та деревообробної промисловості (по -0,10 для кожної). Значення для машинобудування (-0,32) і виробництва будівельних матеріалів та харчової промисловості (по -0,30 для кожної) є найнижчим.

Очікувані зміни податкової заборгованості

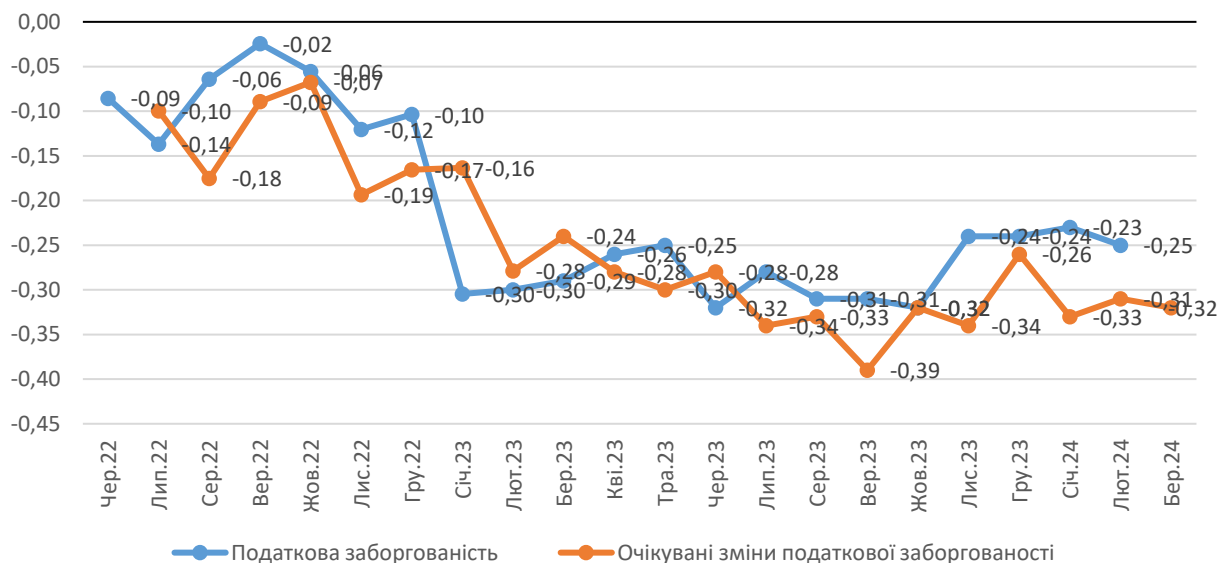
На наступні три місяці підприємці не очікують різких змін показника. ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ ЗАБОРГОВАНІСТІ становить -0,32 (було -0,31). Частка тих, хто прогнозує скорочення податкової заборгованості становить 32,6% (було 31,0%), частка тих, хто очікує на її збільшення, як і минулого місяця становить 0,2%. Частка тих, хто не очікує змін, становить 67,2% (було 68,8%).

Розмір. Показники очікувань податкової заборгованості є кращими для малих (-0,44) підприємств. Показник середніх (-0,31) та великих (-0,27) підприємств є приблизно однаковим. Найгірший показник мають мікропідприємства (-0,12).

Регіон. У регіональному розподілі показник очікувань Запорізької області має єдине додатне значення, яке становить 0,03. Показник очікувань м. Києва, Вінницької, Черкаської, Чернігівської, Закарпатської та Кіровоградської областей дорівнює нулю. Показник Сумської (-1,00) області є найнижчим.

Галузь. Найвищим показник очікувань податкової заборгованості є для металообробки та деревообробної (по 0,14 для кожної галузі) промисловості. Найнижчим є показник для харчової (-0,44) промисловості.

Рис. 25. Індекс змін податкової заборгованості

КІЛЬКІСТЬ ПРАЦІВНИКІВ

Зміни щодо попереднього місяця

В лютому вперше перервалася кількомісячна тенденція до скорочення кількості працівників. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ збільшився із -0,14 до -0,09. Частка респондентів, що повідомляють про скорочення кількості співробітників, задіяних в усіх операціях, зменшилась із 14,6% до 10,5%, водночас, частка тих, хто вказав на їх збільшення, істотно не змінилась та становить 1,3% (було 1,6%). Частка тих, для кого нічого не змінилось, зросла із 83,7% до 88,2%.

Розмір. Показник щодо скорочення кількості працівників в залежності від розміру знаходиться приблизно в одному діапазоні. Водночас, найбільше про скорочення кількості працівників говорять на малих (-0,11) підприємствах. Показник середніх підприємств становить -0,09, а великих - -0,08. Значення мікропідприємств є найвищим та становить -0,07.

Регіон. У регіональному розподілі вищим за нуль є значення для Чернігівської (0,13) та Одеської (0,04) областей. Найнижче значення мають Дніпропетровська (-0,80) область та м. Київ (-0,48).

Галузь. Показник легкої (-0,07) промисловості є найвищим. Найнижчим є показник для металообробки (-0,23).

Очікувані зміни кількості працівників

У майбутні три місяці опитані керівники підприємств очікують на подальше зростання кількості працівників: ІНДЕКС ОЧІКУВАНИХ ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ збільшився із -0,10 до -0,04. У відсотковому розподілі частка тих опитаних, які планують збільшувати кількість працівників, суттєво не змінилась та становить 2,5%

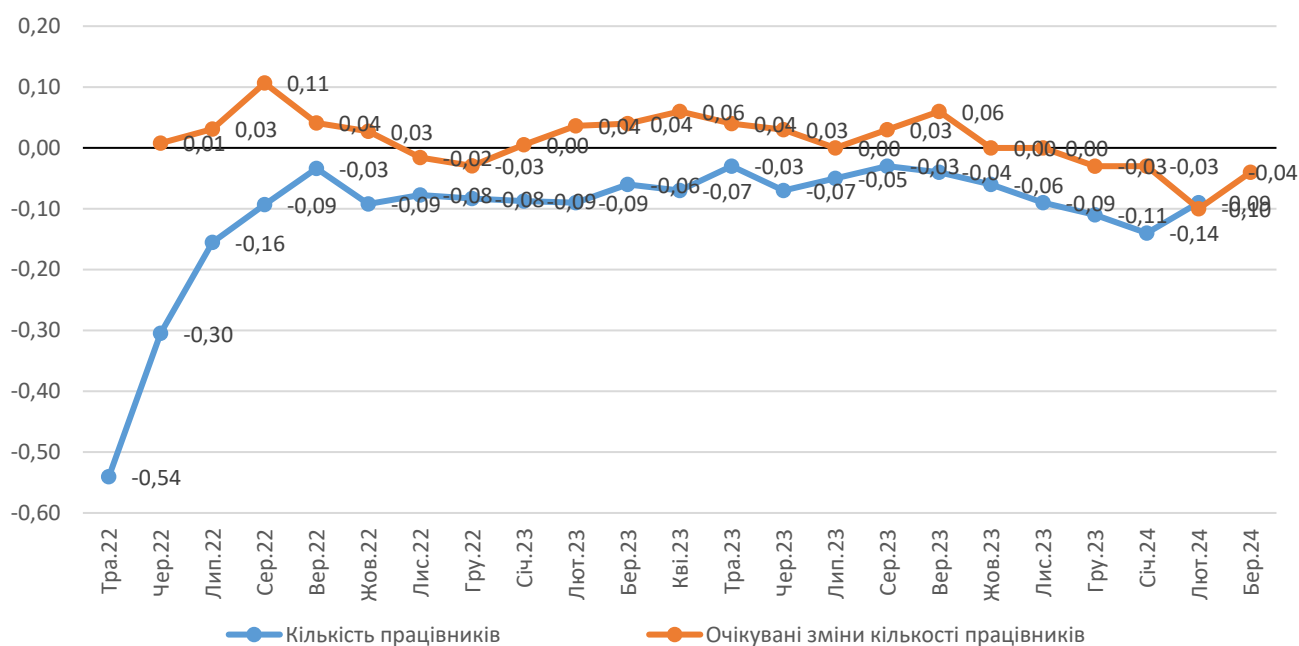
(було 2,7%), водночас частка тих, хто очікує на скорочення кількості працівників, зменшилась із 11,5% до 5,2%. Частка тих, хто не планує змін, зростає із 85,8% до 92,2%.

Розмір. У залежності від розміру підприємства показник великих (-0,07) підприємств є найнижчим. Показник середніх (-0,03) та малих (-0,01) підприємств є приблизно однаковим. Найвище значення показника мають мікропідприємства, показник яких є додатним та становить 0,02.

Регіон. Значення індексу очікуваних змін кількості працівників суттєво залежить від регіону розташування підприємства. У регіональному розподілі найвищий показник мають Сумська (0,19), Волинська (0,16) та Хмельницька (0,03) області. Найнижчі значення показника має Дніпропетровська (-0,85) область.

Галузь. У галузевому розрізі найвищим індекс очікувань є для легкої промисловості, чий показник має єдине додатне значення та становить 0,02. Показник для хімічної (-0,14) промисловості є найнижчим.

Рис. 26. Індекс змін кількості працівників

ПРАЦІВНИКИ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСТКАХ

Зміни щодо попереднього місяця

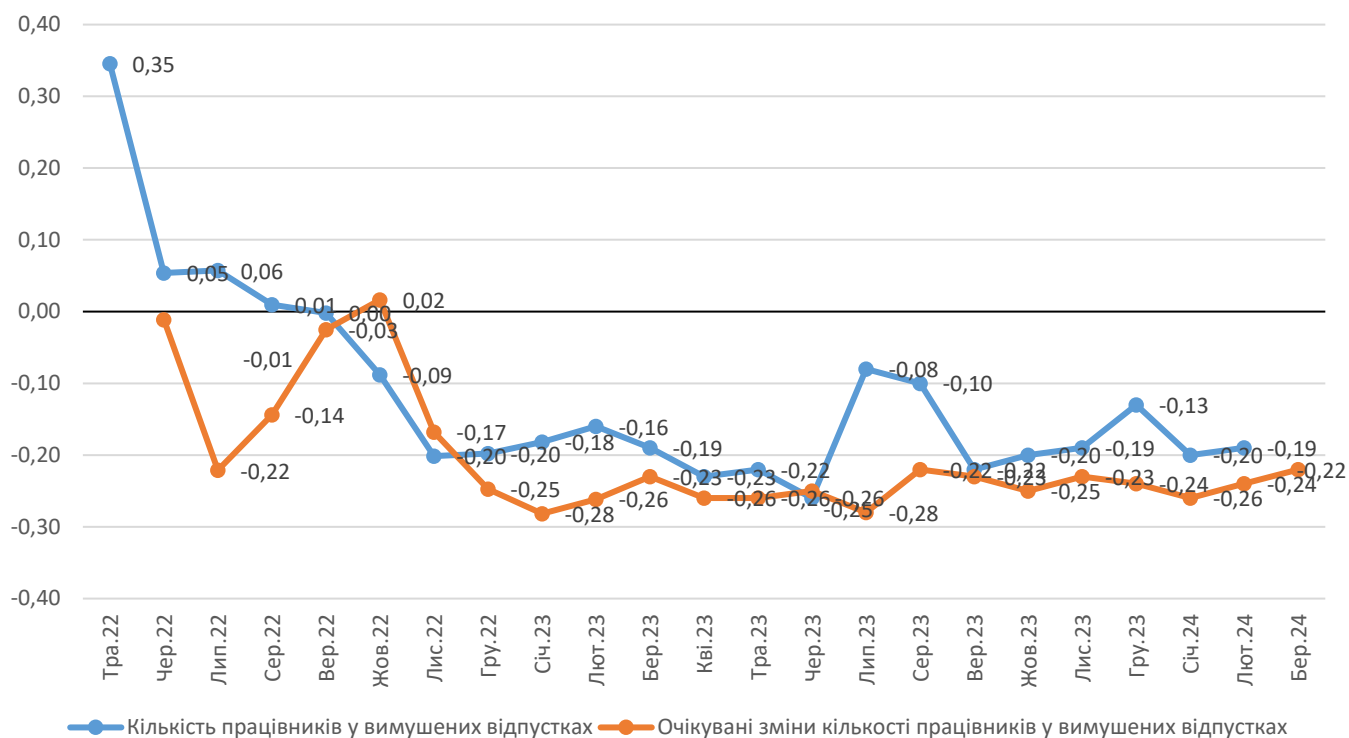
Темпи скорочення кількості працівників у вимушених відпустках уповільнились. ІНДЕКС ЗМІН КІЛЬКОСТІ ПРАЦІВНИКІВ У ВИМУШЕНИХ ВІДПУСТКАХ суттєво не змінився та становить -0,19 (було -0,20). Частка тих, хто повідомив про збільшення таких працівників, залишилась майже без змін та становить 3,4% (було 4,1%). Частка тих, хто вказав на їх скорочення, становить 23,0% (було 24,2%). Частка тих, для кого за минулий місяць нічого не змінилося, несуттєво збільшилась, із 71,7% до 73,6%.

Розмір. Показник середніх (-0,27) та малих (-0,23) підприємств є найнижчим. Показник мікропідприємств становить -0,13. Найвищий показник мають великі підприємства, значення яких становить -0,07.

Регіон. Найбільшою мірою з-поміж різних регіонів зростання показника спостерігається для підприємств Сумської (0,18), Вінницької (0,12) та Кіровоградської (0,11) областей, а найчастіше про зменшення кількості співробітників, що перебувають у вимушених відпустках, повідомляють у Львівській (-0,93), Тернопільській (-0,89) та Івано-Франківській (-0,88) областях.

Галузь. У галузевому розподілі вищі показники щодо кількості працівників у вимушених відпустках має машинобудування (0,11), а показник хімічної промисловості дорівнює нулю. Найнижчі значення мають харчова (-0,29) та легка (-0,28) промисловості та поліграфія (-0,27).

Рис. 27. Індеси змін кількості працівників у вимушених відпустках

Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках

Підприємства, які мають працівників у вимушених відпустках, у наступні три місяці очікують на подальше незначне збільшення показника. Індекс очікуваних змін кількості працівників у вимушених відпустках поступово зростає другий місяць поспіль та становить -0,22 (було -0,24). Частка тих підприємств, на яких очікується зростання кількості працівників у вимушених відпустках, суттєво не змінилась та становить 0,7% (було 1,1%). Частка тих, хто вважає, що кількість таких працівників на їхньому підприємстві скоротиться, зменшилась із 25,5% до 23,1%. Частка тих, хто вважає, що жодних змін не відбудеться, зросла із 73,3% до 76,3%.

Розмір. Показник мікропідприємств становить -0,02 та є найвищим. Дещо нижчим є значення для великих (-0,09) підприємств. Показники середніх (-0,29) та малих (-0,31) підприємств є суттєво нижчими та приблизно однаковими.

Регіон. Показники очікувань для Кіровоградської та Запорізької (по 0,03 для кожної) областей є вищими. Показники Тернопільської та Івано-Франківської (по -1,00 для кожної) областей є найнижчими.

Галузь. Найвищим є показник очікувань щодо кількості працівників у вимушених відпустках для металообробки (0,12). Найнижчим є показник для харчової (-0,33) промисловості.

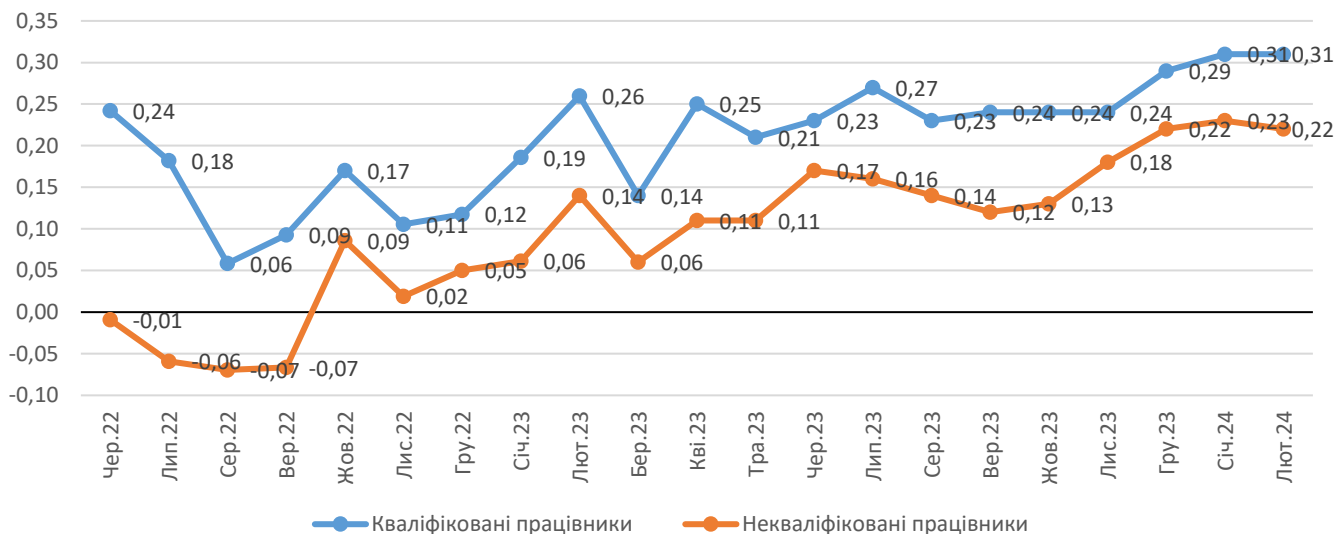
КВАЛІФІКОВАНІ ТА НЕКВАЛІФІКОВАНІ ПРАЦІВНИКИ

У лютому 2024 року труднощі у пошуку працівників відповідної кваліфікації залишилися без суттєвих змін. Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ КВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ як і минулого місяця становить 0,31. Значення ІНДЕКСУ ТРУДНОЩІВ У ПОШУКУ НЕКВАЛІФІКОВАНИХ ПРАЦІВНИКІВ становить 0,22 (було 0,23).

Частка керівників підприємств, які вказали на те, що кваліфікованих працівників важче знайти, становить 31,0% (було 32,4%). Так само майже не змінилась і частка тих, кому важче шукати некваліфікованих працівників, яка становить 26,5% (було 27,6% у січні). Відсоток тих, кому легше знайти кваліфікованих працівників, істотно не змінився та становить 0,2% (було 1,2%), так само як і частка тих, кому легше шукати некваліфікованих працівників, яка становить 4,8% (було 4,2%). При цьому, частка тих, хто не відчуває жодних

змін у пошуку кваліфікованих робітників, незначним чином збільшилась, із 66,4% до 68,8%, а для некваліфікованих працівників відсоток суттєво не змінився та становить 68,8% (було 68,3%).

Рис. 28. Індекси змін кваліфікованих та некваліфікованих працівників

Кваліфіковані працівники

Розмір. Залежно від розміру підприємства показник є вищим для мікропідприємств (0,44). Показник великих підприємств становить 0,33. Найлегше шукати кваліфікованих працівників малим (0,29) та середнім (0,28) підприємствам.

Регіон. Зафіксовано суттєві регіональні відмінності на ринку праці. У регіональному розподілі найважче шукати кваліфікованих працівників у Полтавській (0,97), Дніпропетровській (0,95) та Житомирській (0,91) областях. Найлегше кваліфікованих працівників знайти в Львівській, Сумській, Івано-Франківській, Рівненській, Тернопільській, Одеській та Харківській областях, значення яких дорівнює нулю.

Галузь. У галузевому розподілі менше складнощів із пошуком кваліфікованих працівників мають хімічна (0,25) промисловість та поліграфія (0,17). Важче шукати кваліфікованих працівників для металообробки (0,61) та машинобудування (0,54).

Некваліфіковані працівники

Розмір. Важче шукати некваліфікованих працівників для мікропідприємств, чий показник становить 0,36. Показник середніх (0,22) та великих (0,25) підприємств є приблизно однаковим. Найлегше шукати некваліфікованих працівників малим підприємствам, чий показник становить 0,15.

Регіон. У регіональному розподілі найлегше шукати некваліфікованих працівників в Харківській (-0,06), Чернівецькій (-0,30) та Сумській (-0,65) областях. Найбільші складнощі з пошуком некваліфікованих працівників у Дніпропетровській (0,95), Житомирській (0,91) та Полтавській (0,93) областях.

Галузь. Найгірші показники щодо пошуку некваліфікованих працівників спостерігаються для машинобудування (0,40) та металообробки (0,39). Найнижчі значення мають хімічна (0,07) промисловість та поліграфія (0,07).

СПЕЦІАЛЬНА ЧАСТИНА ОПИТУВАННЯ

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПІДПРИЄМСТВА

Проблеми ведення бізнесу під час війни

Зростання цін на сировину та матеріали стало головною перешкодою для опитаного бізнесу у лютому 2024 року. Частка підприємств, які повідомляли про цю проблему, поступово зростала протягом останніх трьох місяців: з 41% у листопаді 2023 року до 49% у лютому 2024-го. Втім, навіть із таким зростанням значення цієї проблеми вона не настільки гостра, як у 2022 та подекуди у 2023 році, коли відсоток бізнесу, що скаржився на зростання цін, сягав 70% і більше.

Про **брак робочої сили внаслідок призову або виїзду співробітників** у лютому повідомили 46% опитаних підприємств, внаслідок чого ця проблема зайняла друге місце у рейтингу перешкод. Це одна з найвищих часток підприємств, які повідомляли про цю проблему за весь час опитування, – вона знову зросла після деякого зменшення до 41% у січні 2024 року.

Майже стільки ж підприємств – 45% – у лютому говорили про те, що працювати небезпечно. Внаслідок цього **небезпека для роботи**, спричинена повномасштабним російським вторгненням, вийшла на третє місце рейтингу перешкод. Частота повідомлень про небезпеку для роботи практично не змінилася порівняно з січнем 2024 року, коли про це говорили 46% опитаних підприємств.

На четверте місце рейтингу перешкод у лютому вийшов **розрив ланцюжків постачання**. На цю перешкоду вказали 35% підприємств. Її значення збільшилося протягом останніх трьох місяців: ще у жовтні-листопаді 2023 року про розрив ланцюжків постачання говорив 21% опитаного бізнесу. Це свідчить про те, що війна продовжує перешкоджати налагоджуванню постачання для українських підприємств.

З невеликою різницею на п'яте місце рейтингу перешкод вийшло **зменшення попиту на продукцію або послуги підприємств**, про яке повідомили 34% респондентів. Ця частка зменшилася порівняно з попереднім місяцем (у січні про зменшення попиту говорили 38% опитаних), та все-таки стала більшою, ніж наприкінці 2023 року, коли ця проблема була актуальною для 30%-33% підприємств.

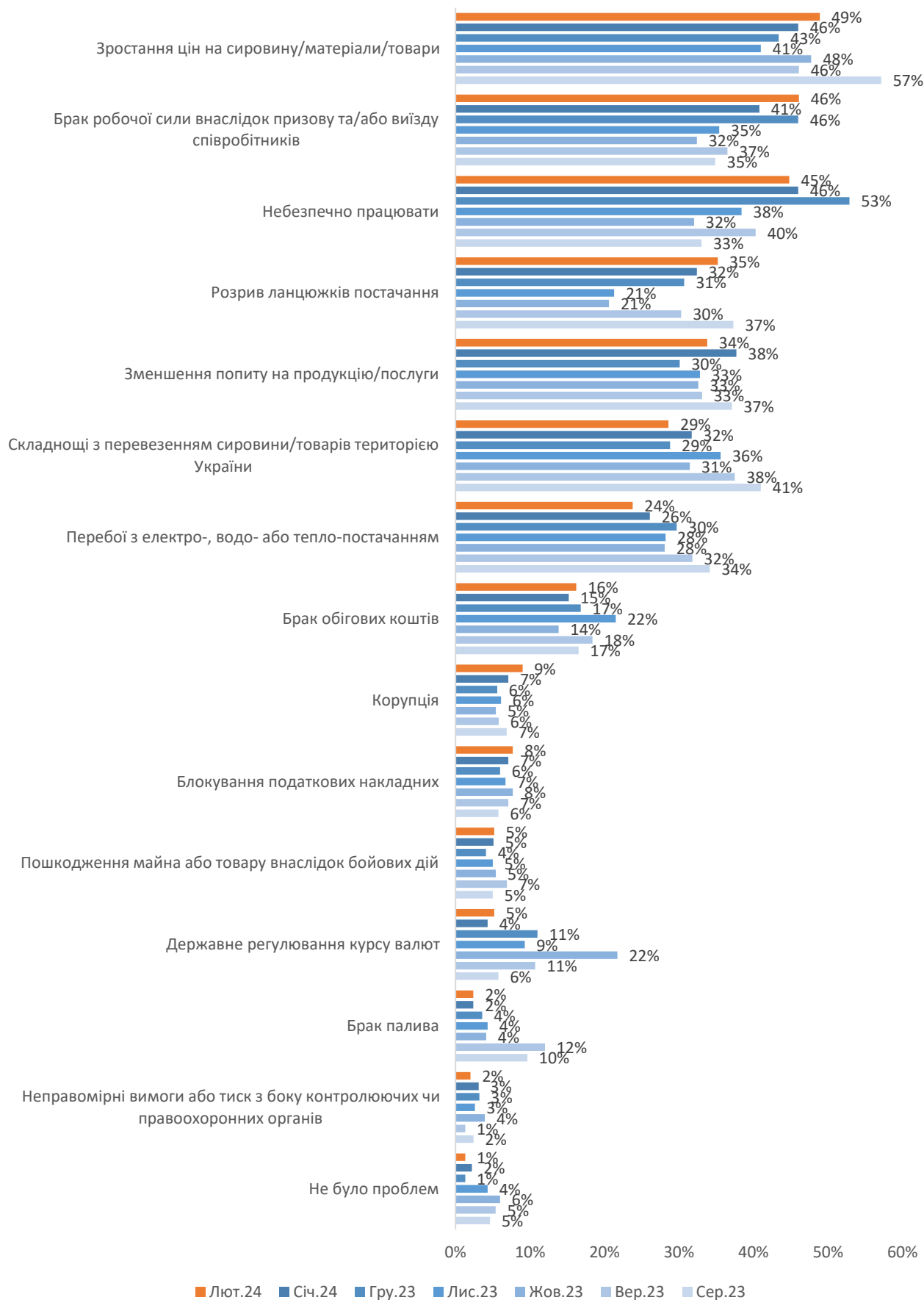
Зі **складнощами у перевезенні сировини або товарів територією України** у лютому зіштовхнулися 29% підприємств, внаслідок чого ця проблема зайняла шосту позицію у рейтингу перешкод. Частка опитаних, які вказали на цю проблему, менша, ніж у січні 2024 року, коли таких було 32%. Це продовжує тенденцію зменшення частки підприємств, що вказують на складнощі з перевезеннями всередині країни, яка спостерігалася у другій половині 2023 року. Для порівняння, у першій половині 2023 року ця проблема торкалася від 38% до 51% опитаних. Разом з цим, у 2024 році для підприємств ускладнилося перевезення товарів через кордон внаслідок блокування пропускних пунктів на західних кордонах України – про це учасники опитування зазначали у власних варіантах відповідей на це запитання.

Значення проблеми **перебоїв з електро-, водо- або тепlopостачанням** зменшилося порівняно з січнем. У лютому ця проблема вийшла на сьоме місце у рейтингу перешкод, ставши актуальною для 24% підприємств, тоді як у січні таких було 26%. Це найнижчий рівень повідомлень про перебої з електрикою, водою чи теплом з жовтня 2022 року, коли росія розпочала масові ракетні атаки по енергетичній інфраструктурі України.

Проблема **браку обігових коштів** стала восьмою за значенням проблемою для бізнесу у лютому. З нею зіштовхнулися 16% респондентів, що майже стільки ж, як у попередньому місяці (15%). Дев'яте місце цього рейтингу зайняла проблема **корупції** (9%), а десяте – **блокування податкових накладних** (8%).

Про такі перешкоди, як **пошкодження майна або товару внаслідок бойових дій, державне регулювання курсу валют, неправомірні вимоги або тиск з боку контролюючих чи правоохоронних органів та брак палива**, повідомили від 5% і менше підприємств. Крім цього, лише 1% підприємств, опитаних у лютому 2024 року, сказали, що не зіштовхувалися з жодними проблемами.

Рис. 29. Найважливіші проблеми для опитаного бізнесу

Проблеми бізнесу різного розміру. Підприємства середнього розміру у лютому частіше від інших говорили про зростання цін. Серед них відповідна частка опитаних склала 53%, тоді як серед підприємств інших розмірів – не більше 48%.

Зі зростанням розміру бізнесу все більше відчувається негативний вплив браку робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників. Тоді як ця проблема торкнулася 30% мікропідприємств, для малого бізнесу відповідна частка склала 38%, для середнього – 48%, а для великих підприємств – аж 63%.

Крім цього, мікропідприємства не так часто, як бізнес більших розмірів, повідомляли про небезпеку для роботи, пов'язану з повномасштабним російським вторгненням. Якщо від 44% до 47% бізнесу малого, середнього та великого розмірів казали, що працювати небезпечно, то серед мікропідприємств таких було 30%.

Проблеми бізнесу за галузями промисловості. У лютому 2024 року підприємства деревообробної та харчової галузей промисловості, а також виробники тканин, одягу чи взуття особливо часто повідомляли про зростання цін на сировину та матеріали (від 57% до 59% опитаних у цих галузях)³. Зростання цін також стало особливо гострою проблемою для виробників будівельних матеріалів (52%).

Водночас металургійні підприємства відчувають брак робочої сили через мобілізацію або виїзд співробітників більше, ніж інші: серед них ця проблема торкнулася 73% опитаних.

Про те, що працювати небезпечно, у лютому найчастіше говорив бізнес галузі поліграфії (62%), тоді як про розрив ланцюжків постачання – підприємства хімічної промисловості (55%). Проблема розриву ланцюжків постачання також порівняно сильніше торкнулася галузі виробництва тканин, одягу чи взуття та поліграфії: 48% та 46% підприємств відповідно.

Проблеми бізнесу за регіонами. Про зростання цін на сировину або матеріали у лютому найчастіше говорили у Дніпропетровській, Житомирській та Полтавській областях, а також у м. Києві (більше 70% респондентів)⁴.

На брак робочої сили через повномасштабну війну найчастіше скаржаться опитані підприємства Дніпропетровської, Житомирської, Полтавської та Чернівецької областей (більше 70%).

У Вінницькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській та Харківській областях зафіксовані найвищі частки бізнесу, який говорив про те, що працювати небезпечно (більше 70%).

Розрив ланцюжків постачання найбільше турбує опитані підприємства у Закарпатській, Запорізькій та Черкаській областях (більше 60%).

Вплив війни на завантаження виробничих потужностей/обсяги виробництва

У лютому 2024 року 15% підприємств повідомили, що працюють на повну потужність (100% і більше), що трошки вище ніж попереднього місяця (13%). Це найвищий показник від травня 2022 року, що може свідчити про незначну активізацію відновлення. Водночас, частка підприємств, які працюють майже на повну потужність (75% - 99%), становила 43% (47% у грудні та 46% у січні). У результаті, **сумарна частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність, становила 58%** (58% у листопаді, 59% у грудні та 58% у січні). Для порівняння, відповідний показник був найвищим за всі хвили опитування в червні 2023 року – 62%. **Таким чином, у сумі ситуація майже на рівні попередніх місяців, що може свідчити про «застигле» відновлення серед значної частини бізнесу.**

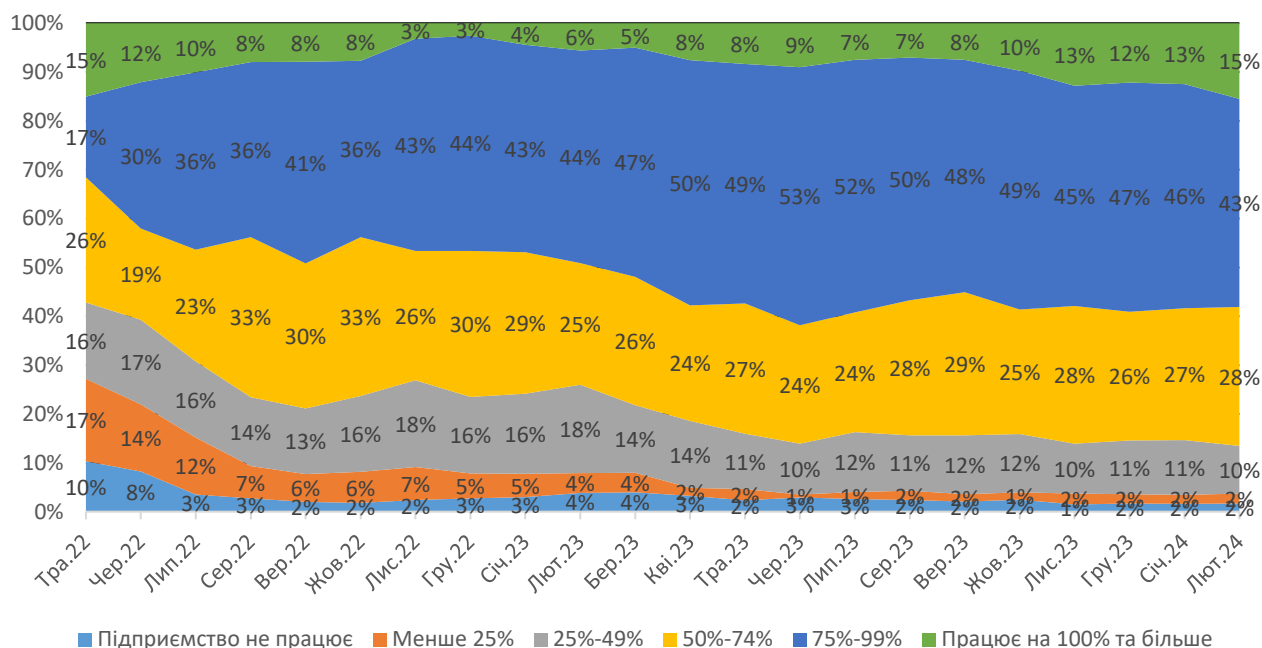
У лютому 2% опитаних підприємств повідомили про припинення своєї діяльності впродовж війни. Цей показник продовжував залишатися низьким із липня 2022 року, у діапазоні 2% – 4%. Також залишається низькою частка підприємств, які працюють на рівні менше ніж 25% від довоєнних обсягів виробництва, лише

³ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

⁴ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

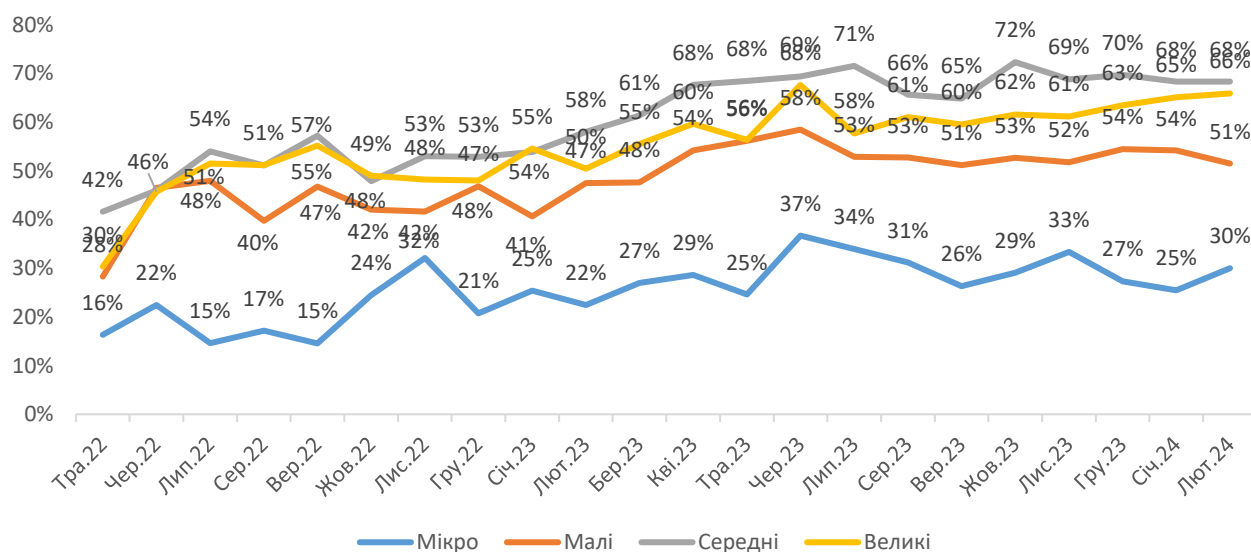
2% у лютому (2% у січні). Окрім цього, 10% підприємств працювали в лютому на рівні 25% - 49% довоєнних виробничих потужностей (11% у січні). **У підсумку, у лютому лише 13% підприємств працювали менше ніж на половину потужності або не працювали порівняно з довоєнним часом.**

Рис. 30. Вплив війни на роботу підприємств (% опитаних)

Результати бізнесу різного розміру. Середній бізнес продовжує демонструвати найкращий темп відновлення виробництва. На майже повну та повну потужність, порівняно з довоєнним періодом, працювало в лютому 68% середніх підприємств, що залишається приблизно на рівні попередніх місяців (70% у грудні та 68% у січні). Водночас, відповідний показник незначною мірою продовжує зростати для великого бізнесу – з 61% у листопаді, 63% у грудні 2023 року до 65% у січні та 66% у лютому 2024 року. Частка малих підприємств, які працювали майже на повну та повну потужність, на рівні попереднього місяця – 51%. Для мікробізнесу показник залишається на низькому рівні, хоча незначною мірою покращився. Якщо в січні показник мікробізнесу становив 25%, то в лютому виріс до 30%.

Рис. 31. Частка підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом (за розміром підприємств, %)

Станом на лютий 2024 року не працювали 8% представників мікробізнесу, що майже на рівні січня (8%). Для порівняння, великий та середній бізнес повністю відновив роботу. Серед малих підприємств не відновили роботи 2% опитаних. Таким чином, **мікробізнес залишається більш чутливим до викликів воєнного часу.**

Результати бізнесу різних галузей. Харчова галузь залишається лідером із відновлення переробної промисловості. У лютому 2024 року 73% підприємств харчової галузі працювали майже на повну та повну потужність (73% у січні). На другій сходинці завантаження легкої промисловості, яка традиційно залишається в трійці лідерів, – 61% у лютому (61% у січні). Поліграфічна промисловість залишається на третій сходинці – 54% у лютому (57% у січні). Машинобудівна галузь на четвертій сходинці – майже на повну та повну потужність у лютому працювали 48% опитаних. На останній сходинці металургія та металообробка – на повну або майже повну потужність працювали лише 27% опитаних підприємств.

Рис. 32. Частка промислових підприємств, які працюють майже на повну та повну потужність (75 – 99%, 100% та більше) порівняно з довоєнним періодом, % опитаних за галузями

	Лют.23	Бер.23	Кві.23	Тра.23	Чер.23	Лип.23	Сер.23	Вер.23	Жов.23	Лис.23	Гру.23	Січ.24	Лют.24
Харчова промисловість	66	66	73	73	78	72	72	73	76	72	73	73	73
Легка промисловість	52	63	65	55	69	66	64	61	57	60	62	61	61
Поліграфічна промисловість	50	58	62	60	71	64	57	43	62	46	46	57	54
Машинобудування	46	39	43	30	47	38	39	32	43	52	44	46	48
Хімічна промисловість	36	30	42	42	36	35	43	35	39	39	38	43	41
Деревообробна промисловість	17	13	42	33	36	38	30	26	36	29	41	38	39
Виробництво будматеріалів	14	15	30	38	38	44	41	31	27	31	28	31	28
Металургія та металообробка	24	22	20	29	27	26	10	10	16	32	28	24	27

Результати за регіонами Як і під час попередніх хвиль опитування, майже на повну та повну потужність у лютому продовжують працювати всі або майже всі підприємства Івано-Франківської (100%), Львівської (100%), Полтавської (100%), Рівненської (100%), Тернопільської (100%), Одеської (96%) та Вінницької (92%) областей.

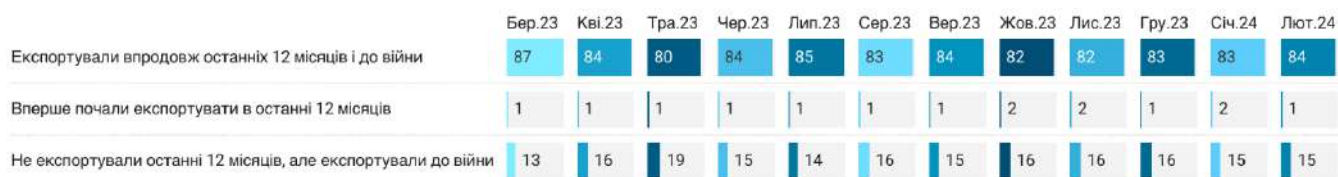
Водночас, ситуація залишається найскладнішою в прифронтових Запорізькій та Харківській областях, у яких, відповідно, 0% та 20% підприємств працювали на високому рівні завантаження потужностей. Низький рівень завантаження також на підприємствах Кіровоградської (34%), Сумської (35%), Черкаської (37%), Хмельницької (39%) областей, а також міста Києва (14%). Таким чином, проблеми з відновленням залежать не лише від географічного розташування бізнесу та близькості до лінії фронту, а й від логістичних, енергетичних та інших викликів, які дещо відрізняються за регіонами.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ЕКСПОРТНУ ДІЯЛЬНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

У рамках двадцять другої хвилі опитування зафіксовано **62% опитаних (серед тих, які змогли дати відповідь), що були або є експортерами.** Водночас, майже 37% підприємств ніколи не мали експорту, а менше 1% (лише 4 респонденти) не змогли дати відповіді на запитання.

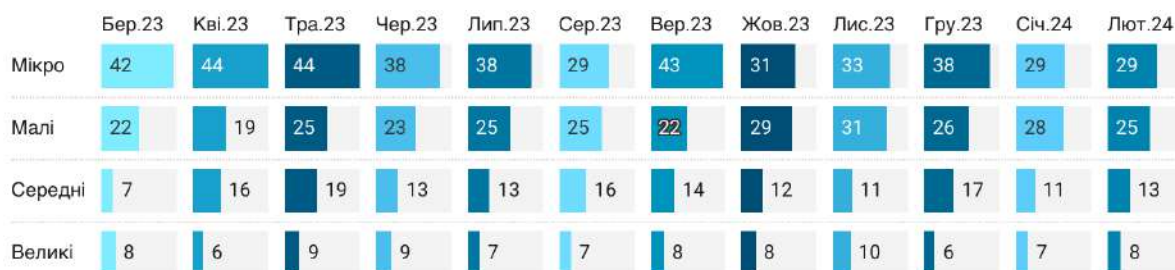
Станом на лютий 2024 року серед експортерів **84% опитаних вказали, що експортували до війни, а також продовжували експортувати впродовж останніх 12-ти місяців.** Ще 1% підприємств уперше розпочали експортувати саме під час війни (упродовж останніх 12-ти місяців). Водночас 15% підприємств експортували до початку війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Тобто, у лютому 2024 року майже відсутні зміни порівняно з січнем 2024 року. Український бізнес досягнув певної планки відновлення експортної діяльності, адже частина бізнесу не може побороти нові виклики для відновлення експорту.

Рис. 33. Вплив війни на експортну діяльність (% опитаних експортерів)

Результати бізнесу різного розміру. За результатами лютого 2024 року, знову зафіксовано закономірність щодо стану експортної діяльності залежно від розміру підприємства. Серед мікробізнесу 29% підприємств, які експортували до війни, але не мали експортної діяльності впродовж останніх 12-ти місяців. При цьому ситуація серед мікробізнесу не змінилася порівняно з січнем. Також висока частка підприємств, які не можуть відновити експорту, серед малого бізнесу – 25%. Дещо краща ситуація серед середніх експортерів – 13% опитаних не експортували останні 12 місяців. Найкраща ситуація серед великого бізнесу, у якого відповідний показник становив лише 8%. Таким чином, великий бізнес традиційно є лідером із відновлення експортної діяльності.

Рис. 34. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за розміром підприємств (% опитаних експортерів)

Результати бізнесу за галуззю. Отримані дані вказують, що дотепер найбільш складна ситуація з відновленням експорту залишається в галузі виробництва будівельних матеріалів. Зокрема, 60% підприємств галузі експортували до війни, але не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців. Ситуація незначною мірою погіршилася порівняно з січнем (був 58%). Також складна ситуація в металургії (відповідний показник становить 29%) та машинобудуванні (23%). На противагу цьому, найкраща ситуація в хімічній промисловості, у якій лише 10% підприємств не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча експортували до війни. У харчовій промисловості показник залишається приблизно на рівні попередніх місяців – 16%.

Рис. 35. Частка експортерів, які не експортували впродовж останніх 12-ти місяців, за галуззю промисловості (% опитаних експортерів)

Результати за регіонами. Упродовж усіх хвиль щомісячного опитування доступні дані не дозволяють зробити висновки щодо чітких регіональних закономірностей через недостатню наповнюваність підвбірок в окремих областях. Однак в окремих регіонах усі підприємства (серед тих, хто зміг дати відповідь) відновили експорт, зокрема у Вінницькій, Івано-Франківській, Київській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Тернопільській та Чернігівській областях. Найскладніша ситуація залишається в Дніпропетровській та Житомирській областях, у яких відповідно 72% та 63% не мали експорту впродовж останніх 12-ти місяців, хоча мали його до війни.

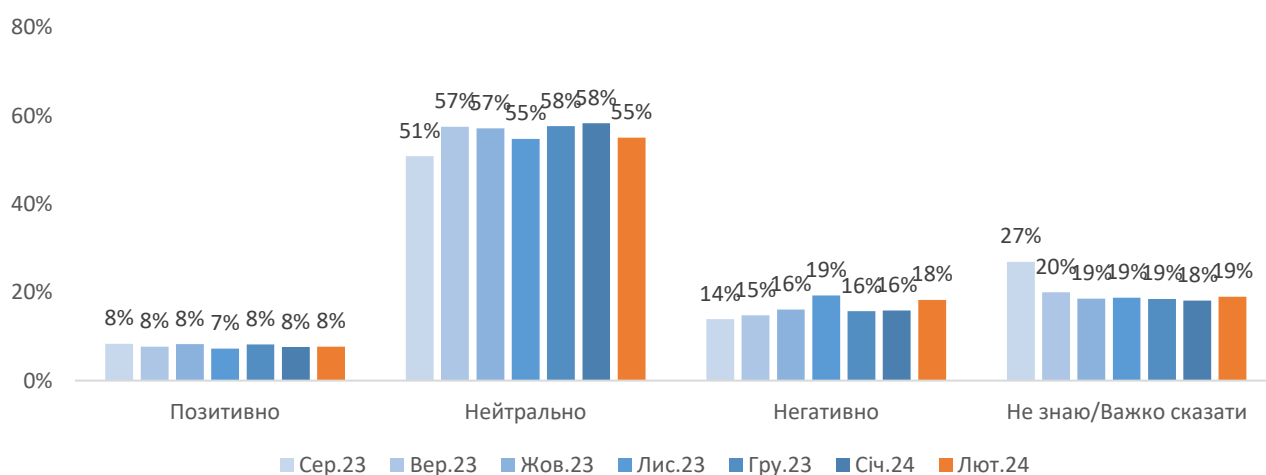
ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

У лютому 2024 року частка позитивних оцінок політики уряду щодо бізнесу склала 8%, що не відрізняється від відповідної частки у січні. Рівень позитивних оцінок цієї політики вже більш, ніж пів року поспіль залишається найнижчим за весь період цього дослідження, перша хвиля якого була проведена у травні 2022 року.

Частка негативних оцінок цієї політики дещо зросла: з 16% до 18% – в той час як частка нейтральних зменшилася з 58% до 55%. Частка респондентів, які не змогли поставити оцінку державній політиці з підтримки бізнесу, склала 19%, що практично не відрізняється від рівня січня 2024 року.

Рис. 36. Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за розміром бізнесу. На фоні низького рівня позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу в цілому, представники мікропідприємств відзначилися нижчою часткою таких оцінок (лише 3%), ніж представники малого, середнього та великого бізнесу (серед них позитивні оцінки склали від 8% до 10%).

Крім цього, що меншим є розмір підприємств, тим частіше респонденти з їх числа негативно оцінюють державну політику з підтримки бізнесу. Зокрема, серед представників великих підприємств частка негативних оцінок цієї політики складає 11% і збільшується до 22% серед представників мікро- та малого бізнесу.

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за сектором. Найчастіше позитивні оцінки державній політиці з підтримки бізнесу ставлять представники поліграфічної промисловості (23%), а також галузей машинобудування (16%) і виробництва будівельних матеріалів (14%)⁵.

⁵ У цьому аналізі не розглядаються підприємства галузей сільського господарства, будівництва, торгівлі та послуг, а також підприємства, що ввійшли до категорії «Інші виробництва».

З іншого боку, найвища частка негативних оцінок цієї політики зафіксована серед представників галузі металургії (41%).

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу за регіоном. Найвищий рівень позитивних оцінок державної політики з підтримки бізнесу у лютому 2024 року зафіксовано в Запорізькій, Кіровоградській, Львівській, Тернопільській та Черкаській областях (від 16% і більше респондентів)⁶.

Разом з цим, найбільші частки негативних оцінок – серед бізнесу Вінницької, Дніпропетровської, Житомирської та Сумської областей (40% та більше респондентів).

⁶ До порівняння не включено регіони, у яких не були опитані підприємства. Детальніше див. розділ «Вибірка».

МЕТОДОЛОГІЯ ОПИТУВАННЯ

У цьому звіті представлено результати 22-го нового щомісячного опитування підприємств «Український бізнес в умовах війни». Дані було зібрано за допомогою поєднання декількох методів збору даних: телефонне інтерв'ю представників бізнесу із внесенням відповідей до онлайн-форми інтерв'юерами та, у невеликій кількості випадків, самостійне заповнення онлайн-форми представниками підприємств, які під час попереднього телефонного контакту висловили бажання самостійно внести дані в онлайн-форму. Усі відповіді – і заповнені респондентами самостійно, і надані інтерв'юерам телефоном – було зібрано в одній базі даних. Після завершення опитування експерти ІЕД провели контроль та очищення даних і проаналізували відповіді.

У цьому опитуванні, зокрема, ми продовжуємо вивчати показники ділового клімату та кон'юнктури, які досліджує ІЕД у щоквартальних опитуваннях промислових підприємств у рамках проєкту «Ділова думка». Це, зокрема, показники, які в числовому вимірі показують зміни від місяця до місяця таких важливих для бізнесу показників, як обсяги виробництва та реалізації, обсяги експорту, запаси сировини та матеріалів, кількість нових замовлень та інших, а також очікування бізнесу щодо їх змін у наступні 3 та 6 місяців.

Такі індекси обчислюють за єдиною методологією. Ми зараховуємо відповіді як +1, коли підприємство відповідає, що показник збільшився, 0, якщо він не змінився, і -1, якщо він зменшився, а результат є балансом між позитивними та негативним відповідями. Наприклад, якщо зі ста респондентів двадцять вказали на зростання виробництва, п'ятдесят респондентів – на його скорочення, і тридцять зазначили, що все залишилося без змін, то відповідне значення індексу буде -0,30. Додатне (від'ємне) значення індексу означає, що частка підприємств, на яких зросло виробництво, є більшою (меншою) ніж кількість тих, на яких виробництво скоротилось. Для більш точного заміру на рівні мікроданих відбувається зважування кожної відповіді з урахуванням розміру підприємства за кількістю працівників.

За допомогою таких індексів можна відстежувати динаміку змін цих показників, порівнювати їх у часі та швидко оцінювати загальний напрямок змін умов для ведення бізнесу та ситуації на підприємствах.

Польовий етап опитування тривав із 19 до 29 лютого 2024 року.

ВИБІРКА

Усього в 22-й хвилі було опитано 542 підприємства. Вони розташовані у Вінницькій, Волинській, Дніпропетровській, Закарпатській, Запорізькій, Житомирській, Івано-Франківській, Київській, Кіровоградській, Львівській, Одеській, Полтавській, Рівненській, Сумській, Тернопільській, Харківській, Хмельницькій, Черкаській, Чернівецькій, Чернігівській областях та в місті Києві. У кожному з цих регіонів було опитано від 15-ти до 44-ох підприємств⁷.

Більшість вибірки склали промислові підприємства – 503 підприємства або 93% вибірки. Серед них переважають підприємства харчової та легкої промисловості. До сфери сільського господарства належать дев'ять опитаних підприємств (1,7% вибірки), до торгівлі – 16 (3% вибірки). 11 підприємств або 2% вибірки працюють у сфері послуг, і три підприємства (0,6%) належать до галузі будівництва.

Серед опитаних підприємств є підприємства різних розмірів, які визначаються за кількістю працівників. Із них мікропідприємств (до 10-ти працівників включно) – 60 або 11% вибірки, малих (від 11-ти до 50-ти працівників) – 173 або 32% вибірки, середніх (від 51-го до 250-ти працівників) – 186 або 34% вибірки, і великих (більше ніж 250 працівників) – 123 або 23% вибірки.

⁷ В опитуванні зазначалась область, у якій знаходилося підприємство на час проведення опитування.

Додаток 1. Вибрані результати опитування в цифрах

Вибірка

Розмір підприємств

	Кількість	Частка вибірки
Мікро-	60	11%
Малі	173	32%
Середні	186	34%
Великі	123	23%
УСЬОГО	542	100%

Сектор/галузь промисловості

	Кількість	Частка вибірки
Сільське господарство	9	1,7%
Виробництво металу та металообробка	22	4%
Хімічна промисловість	29	5%
Машинобудування	31	6%
Деревообробна промисловість	23	4%
Виробництво будівельних матеріалів	29	5%
Харчова промисловість	182	34%
Легка промисловість	44	8%
Поліграфічна промисловість	13	2,4%
Інші виробництва	130	24%
Будівництво	3	0,6%
Торгівля	16	3,0%
Послуги	11	2,0%
УСЬОГО	542	100%

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за розміром, індекс змін (лютий 2024)

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Виробництво	0,11	-0,14	0,05	0,11	0,17
Очікувані зміни виробництва	0,42	0,28	0,47	0,41	0,39
Продажі	0,07	-0,15	-0,02	0,10	0,11
Очікувані зміни продажів	0,43	0,26	0,48	0,44	0,40
Експорт	-0,08	-0,31	-0,27	-0,05	-0,04
Очікувані зміни експорту	0,28	0,00	0,06	0,31	0,35
Дебіторська заборгованість	-0,16	-0,09	-0,28	-0,16	-0,10
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,22	-0,13	-0,34	-0,24	-0,11
Кредиторська заборгованість	-0,17	-0,09	-0,30	-0,18	-0,08
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,25	-0,13	-0,36	-0,28	-0,14
Податкова заборгованість	-0,25	-0,16	-0,36	-0,22	-0,23

	Усі	Мікро	Малі	Середні	Великі
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,32	-0,12	-0,44	-0,31	-0,27
Запаси сировини	0,01	-0,06	-0,01	0,03	0,00
Очікувані зміни запасів сировини	0,27	0,07	0,25	0,26	0,31
Запаси готової продукції	-0,23	0,00	-0,28	-0,30	-0,13
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,23	-0,08	-0,29	-0,31	-0,10
Нові замовлення	0,08	-0,14	0,02	0,09	0,12
Очікувані зміни нових замовлень	0,41	0,27	0,51	0,39	0,38
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,13	0,30	0,24	0,41
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,16	0,17	0,15	0,11	0,22
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,28	0,07	0,25	0,21	0,38
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,16	0,14	0,16	0,11	0,21
Кількість працівників	-0,09	-0,07	-0,11	-0,09	-0,08
Очікувані зміни кількості працівників	-0,04	0,02	-0,01	-0,03	-0,07
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,19	-0,13	-0,23	-0,27	-0,07
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	-0,02	-0,31	-0,29	-0,09
Кваліфіковані працівники	0,31	0,44	0,29	0,28	0,33
Некваліфіковані працівники	0,22	0,36	0,15	0,22	0,25
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,06	-0,23	-0,12	-0,03	-0,02
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,36	0,21	0,41	0,36	0,32
Оцінка ділового середовища	-0,07	-0,33	-0,13	-0,06	-0,03
Очікувані зміни ділового середовища	0,32	0,09	0,31	0,35	0,30
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,18	0,19	0,16	0,11	0,25
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,38	-0,12	0,36	0,47	0,32

Показники діяльності підприємств та ділового середовища, за галуззю промисловості, індекс змін (лютий 2024)

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Виробництво	0,11	-0,09	0,10	0,20	0,04

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Очікувані зміни виробництва	0,42	0,18	0,21	0,36	0,23
Продажі	0,07	-0,14	-0,03	0,17	-0,13
Очікувані зміни продажів	0,43	0,18	0,29	0,36	0,27
Експорт	-0,08	-0,50	0,00	-0,32	-0,33
Очікувані зміни експорту	0,28	0,00	0,13	0,06	0,18
Дебіторська заборгованість	-0,16	-0,10	-0,15	0,04	-0,18
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,22	-0,05	-0,25	0,00	-0,17
Кредиторська заборгованість	-0,17	0,00	-0,24	0,00	-0,09
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,25	-0,19	-0,22	-0,08	-0,13
Податкова заборгованість	-0,25	-0,10	-0,19	-0,32	-0,10
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,32	-0,14	-0,21	-0,30	-0,14
Запаси сировини	0,01	-0,23	-0,14	-0,20	-0,09
Очікувані зміни запасів сировини	0,27	0,05	0,07	0,07	0,09
Запаси готової продукції	-0,23	-0,10	0,08	-0,17	-0,10
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,23	-0,10	-0,18	0,13	-0,10
Нові замовлення	0,08	-0,14	0,04	0,13	0,00
Очікувані зміни нових замовлень	0,41	0,15	0,30	0,39	0,14
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,36	0,28	0,57	0,13
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,16	0,19	0,20	0,41	0,00
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,28	0,36	0,31	0,43	0,09
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,16	0,24	0,24	0,37	0,00
Кількість працівників	-0,09	-0,23	-0,10	-0,20	-0,09
Очікувані зміни кількості працівників	-0,04	-0,09	-0,14	-0,11	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,19	-0,06	0,00	0,11	-0,17
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	0,12	-0,09	0,00	-0,15
Кваліфіковані працівники	0,31	0,61	0,22	0,54	0,25
Некваліфіковані працівники	0,22	0,39	0,07	0,40	0,25
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,06	-0,27	-0,14	-0,20	-0,13
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,36	0,00	-0,04	0,36	0,19
Оцінка ділового середовища	-0,07	-0,43	-0,14	-0,24	-0,22
Очікувані зміни ділового середовища	0,32	-0,24	0,12	0,06	0,24
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,18	0,36	0,29	-0,13	0,23

	Усі	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,38	-0,09	0,11	0,11	0,26

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Виробництво	0,11	0,18	0,08	0,18	0,00
Очікувані зміни виробництва	0,42	0,44	0,51	0,38	0,38
Продажі	0,07	0,07	0,03	0,25	-0,08
Очікувані зміни продажів	0,43	0,48	0,52	0,38	0,38
Експорт	-0,08	-0,37	-0,07	-0,04	-0,25
Очікувані зміни експорту	0,28	0,00	0,39	0,08	-0,14
Дебіторська заборгованість	-0,16	-0,29	-0,23	-0,13	-0,17
Очікувані зміни дебіторської заборгованості	-0,22	-0,15	-0,30	-0,26	-0,23
Кредиторська заборгованість	-0,17	-0,32	-0,24	-0,20	-0,17
Очікувані зміни кредиторської заборгованості	-0,25	-0,19	-0,34	-0,26	-0,23
Податкова заборгованість	-0,25	-0,30	-0,30	-0,24	-0,22
Очікувані зміни податкової заборгованості	-0,32	-0,24	-0,44	-0,26	-0,30
Запаси сировини	0,01	0,07	0,04	0,20	-0,25
Очікувані зміни запасів сировини	0,27	0,19	0,37	0,12	0,08
Запаси готової продукції	-0,23	-0,14	-0,37	-0,17	-0,40
Очікувані зміни запасів готової продукції	-0,23	-0,26	-0,35	-0,25	-0,20
Нові замовлення	0,08	0,14	0,03	0,25	0,00
Очікувані зміни нових замовлень	0,41	0,48	0,49	0,35	0,38
Ціни на сировину та матеріали	0,31	0,21	0,24	0,33	0,15
Ціни на сировину та матеріали, очікування	0,16	0,17	0,13	0,15	0,08
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни)	0,28	0,18	0,23	0,21	0,15
Ціни на готову продукцію (відпускні ціни), очікування	0,16	0,17	0,12	0,10	0,08
Кількість працівників	-0,09	-0,14	-0,08	-0,07	-0,08
Очікувані зміни кількості працівників	-0,04	0,00	-0,05	0,02	0,00
Кількість працівників у вимушених відпустках	-0,19	-0,19	-0,29	-0,28	-0,27
Очікувані зміни кількості працівників у вимушених відпустках	-0,22	-0,26	-0,33	-0,20	-0,25

	Усі	Виробництво будматеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Кваліфіковані працівники	0,31	0,29	0,30	0,45	0,17
Некваліфіковані працівники	0,22	0,13	0,26	0,32	0,08
Оцінка фінансово-економічної ситуації	-0,06	-0,26	-0,03	-0,05	-0,08
Очікувані зміни фінансово-економічної ситуації	0,36	0,46	0,48	0,30	0,23
Оцінка ділового середовища	-0,07	-0,19	-0,02	-0,14	-0,15
Очікувані зміни ділового середовища	0,32	0,20	0,47	0,31	0,25
Чи плануєте Ви розширити діяльність свого підприємства протягом найближчих двох років?	0,18	-0,11	0,15	0,24	0,25
Як Ви оцінюєте фінансово-економічне становище Вашого підприємства в поточному місяці порівняно з аналогічним періодом минулого 2022 року?	0,38	0,30	0,41	0,33	0,69

Вплив війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	49%	48%	47%	53%	46%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	46%	30%	38%	48%	63%
Небезпечно працювати	45%	38%	45%	47%	44%
Розрив ланцюжків постачання	35%	23%	31%	42%	37%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	34%	45%	38%	25%	36%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	29%	27%	23%	33%	32%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	41%	38%	39%	57%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	73%	52%	55%	52%
Небезпечно працювати	32%	24%	39%	35%
Розрив ланцюжків постачання	36%	55%	23%	30%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	36%	17%	42%	26%

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	41%	41%	32%	9%

Основні проблеми, із якими зіштовхується бізнес під час війни, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Зростання цін на сировину/матеріали/товари	52%	58%	59%	31%
Брак робочої сили внаслідок призову та/або виїзду співробітників	52%	44%	45%	31%
Небезпечно працювати	38%	46%	43%	62%
Розрив ланцюжків постачання	31%	35%	48%	46%
Зменшення попиту на продукцію/послуги	52%	38%	23%	38%
Складнощі з перевезенням сировини/товарів територією України	45%	32%	20%	23%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Позитивно	8%	3%	8%	8%	10%
Нейтрально	55%	57%	50%	52%	67%
Негативно	18%	22%	22%	18%	11%
Не знають/Не відповіли	19%	18%	20%	23%	12%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Позитивно	9%	7%	16%	9%
Нейтрально	41%	66%	52%	48%
Негативно	41%	24%	23%	13%
Не знають/Не відповіли	9%	3%	10%	30%

Оцінка державної політики з підтримки бізнесу, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Позитивно	14%	6%	11%	23%
Нейтрально	52%	53%	55%	62%
Негативно	24%	16%	18%	15%
Не знають/Не відповіли	10%	25%	16%	0%

Забезпеченість замовленнями

Забезпеченість замовленнями, за розміром бізнесу

	Усі	Мікро-	Малі	Середні	Великі
Менше 1 місяця	11%	38%	14%	5%	3%
1 - 2 місяці	42%	43%	50%	43%	27%
3 - 5 місяців	28%	13%	27%	31%	30%
6 - 11 місяців	16%	6%	6%	17%	31%
12 місяців і більше	5%	0%	3%	4%	9%

Забезпеченість замовленнями, за сектором

	Виробництво металу та металообробка	Хімічна промисловість	Машинобудування	Деревообробна промисловість
Менше 1 місяця	10%	0%	10%	13%
1 - 2 місяці	45%	39%	38%	52%
3 - 5 місяців	15%	36%	17%	26%
6 - 11 місяців	25%	25%	35%	9%
12 місяців і більше	5%	0%	0%	0%

Забезпеченість замовленнями, за сектором (продовження)

	Виробництво будівельних матеріалів	Харчова промисловість	Легка промисловість	Поліграфічна промисловість
Менше 1 місяця	15%	10%	14%	0%
1 - 2 місяці	45%	41%	51%	39%
3 - 5 місяців	40%	32%	26%	62%
6 - 11 місяців	0%	14%	9%	0%
12 місяців і більше	0%	3%	0%	0%